

$$\frac{3,200,000 \times 2.5}{100} = 80,000 \text{ บาท}$$

4. ระยะเวลาที่หุ้นส่วนทั้งหมดจะต้องจ่าย = 80,000

ดังนั้นถ้าหากบริษัทสะสมปิดจำกัด เป็นผู้จ่ายระยะเวลาในนามของผู้ถือหุ้นทั้งหมด ก็จำเป็นที่จะต้องจ่ายเป็นเงิน 80,000 บาท ก่อนแบ่งผลกำไร จากนั้นส่วนที่เหลือจำนวน 3,120,000 บาท เป็นกำไรที่จะนำไปแบ่งระหว่างผู้ถือหุ้น แต่ในกรณีที่บริษัทมิได้ดำเนินจ่ายระยะเวลา ผู้ถือหุ้นจะต้องจ่ายระยะเวลาเองตามอัตราส่วนและจำนวนหุ้นที่ตนมีอยู่

จากที่ได้กล่าวมาทั้ง 3 รูปแบบ เป็นกรณีของผู้ประกอบการค้าที่ไม่มีรายได้นอกจากหุ้นส่วนดังกล่าว การประเมินฐานระยะเวลาทำให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หากผู้ประกอบการค้ายังมีรายได้อื่นด้วย การประเมินฐานระยะเวลาก็จะมีลักษณะที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ ฐานระยะเวลาจะประเมินจากรายได้ทั้งหมดของผู้ประกอบการรวม ถึงแม้ว่ากิจการแต่ละประเภทจะสร้างรายได้ไม่ถึงพิกัดก็ตาม แต่เมื่อทุกกิจกรรมรวมกันแล้วจะมีจำนวนที่ครบพิกัด ก็จำเป็นที่จะต้องจ่ายระยะเวลานั้นค่าเหล่านั้น

(อัชชะรีนีย์, ม.ป.ป. :106-110)

2.2. ทรัพย์สินทางการเกษตร

นับเป็นความโปรดปรานของอัลลอฮ์ สุบหานะฮะฯ อย่างใหญ่หลวงที่พระองค์ทรงทำให้แผ่นดินเป็นผืนราบ มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรและการดำเนินชีวิต และในการประกอบการเกษตรหรือการเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ นอกจากจะใช้ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานแล้ว น้ำ อากาศ และแสงแดด ก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ทุกชนิด อัลลอฮ์ (สุบหานะฮะฯ) ทรงทำให้ความร้อนกระจายในระดับอุณหภูมิที่เหมาะสม กระทั่งทำให้เมล็ดพืชที่มนุษย์หว่านลงในดิน สามารถดูดซึมความอบอุ่นชุ่มชื้น จนแตกหน่อผลิดอกผลอย่างมากมาย ด้วยเหตุนี้การงอกเงยและการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ทั้งหลาย จึงอยู่ภายใต้การดำเนินการแห่งอัลลอฮ์ (สุบหานะฮะฯ) โดยเห็นส่วนการกระทำของมนุษย์เป็นเพียงภาพลักษณ์ภายนอกที่มีให้เห็นเท่านั้น หากใช่เป็นการกระทำที่แท้จริงต่อการเจริญเติบโตของสิ่งเพาะปลูกแต่อย่างใดไม่ ดังอัลกุรอานได้ระบุนี้ไว้ว่า

(أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرَثُونَ ۗ أَلَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ۗ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكُهُونَ ۗ إِنَّهُ لَمُعْرَمُونَ)

ความว่า "พวกเจ้าอ้างเกิดบ้างไหม ถึงสิ่งที่พวกเจ้าเพาะปลูกได้ พวกเจ้าทำการงอกเงยแก่สิ่งนั้น (ด้วยตัวเจ้าเอง) กระนั้นหรือ? หรือว่าเราเป็นผู้ทำให้งอกเงย หากเราปรารถนา แหม่นแหม่น"

เราก็อำนาจที่ละบรรดาใหม่มันเป็นพวง (ไม่สามารถผลิตผลไม้ใด ๆ ได้) และพวกเจ้าก็จะมีความ
แต่ความอุดมสมบูรณ์ (พร้อมกับภรรยา) แท้จริงพวกเราระดับความอุดมสมบูรณ์เป็นแน่แท้” .

(ซูเราะฮ์อัลวาเกอียะฮ์ อายัตที่ 63-66)

ดังนั้นเมื่อเป็นที่ยอมรับว่าพืชพันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ ที่ออกงอกมาจากแผ่นดิน แท้จริงแล้วเป็น
ความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ สิบห้านะฮ์เท่านั้น พระองค์เป็นผู้ทรงบังเกิดและทรงบันดาลให้
พืชพันธุ์ทั้งหลายเจริญงอกงามตามความประสงค์แห่งพระองค์ เช่นนี้จึงเป็นการสมควรยิ่งสำหรับผู้
ศรัทธาทั้งหลาย ได้สำนึกถึงความปรานีของพระองค์ ด้วยการยินยอมสละผลิตผลบางส่วนที่ได้มาจาก
แผ่นดิน จ่ายชะกาฮ์แก่คนยากจน หรือบุคคลที่มีสิทธิรับชะกาฮ์ประเภทอื่น ๆ

1. หลักฐานการจ่ายชะกาฮ์ผลิตผลการเกษตร

อิสลามได้กำหนดให้มุสลิมจ่ายชะกาฮ์ผลิตผลการเกษตรของมุสลิม โดยมีหลักฐานจาก
อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเป็นมติเอกฉันท์ของปวงปราชญ์อิสลามในสมัยต่าง ๆ ดังนี้

1.1 จากอัลกุรอาน

(وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْثَرًا وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ
مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ)

ความว่า “และพระองค์เป็นผู้ทรงบันดาลสวนต่าง ๆ (เพื่อพวกเจ้าทั้งหลาย) ซึ่งมีทั้งพันธุ์ไม้
เลื้อย (เช่นแตงกวา) เป็นต้น และมีไม้ไม่เลื้อย (แต่เป็นไม้ยืนต้น เช่น อินทผลัม) และ (ทรง
บันดาล) ต้นอินทผลัมและพืชอื่น ๆ ที่ผลของมันแตกต่างกัน รวมทั้งผลไม้ทุกชนิดและทับทิม
มีลักษณะคล้ายคลึง (ได้แก่ ลิ้นจี่และใบ) และไม้คล้ายคลึงกัน (ได้แก่ กล้วย) และพวกเจ้าจงกินผล
ไม่เท่านั้น เมื่อมันออกผล และเจ้าทั้งหลายจงมอบส่วนของมัน (ตามศัสนาที่กำหนด คือ
ชะกาฮ์) ในวันเก็บเกี่ยว” .

(ซูเราะฮ์อัลอามส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่141)

1.2 จากหะดีษ อิบนิอุมร์ได้กล่าวว่

((فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ أَوْ كَانَ عَثْرِيًّا الْعَثْرُ وَمَا سَقَى بِالنَّضْحِ نَصْفُ الْعَثْرِ))

ความว่า ในสิ่ง(เพาะปลูก)ที่พำทลั่งน้ำลงมาไฟ(คือการใช้น้ำฝน) และใช้น้ำรดน้ำ หรือสิ่ง
เพาะปลูกที่รากดูดซึมน้ำมาจากดิน (ต้องจ่ายชะกาส) 10 % และในสิ่งเพาะปลูกที่ใช้น้ำรด
(ต้องจ่ายชะกาส) 5 %.

(รายงานโดยบุคอรี, หะดีษที่ 1388)

1.3 เกณฑ์เอกฉันท์ของปวงปราชญ์อิสลามในสมัยต่าง ๆ ดังนี้ ว่า จำเป็นต้องจ่าย
ชะกาสผลผลิตการเกษตรด้วยอัตราส่วน 10 % หรือ 5 % ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรว่าจะใช้น้ำ
จากธรรมชาติ หรือชื่อน้ำในการเพาะปลูก

2. เงื่อนไขของการจ่ายชะกาสทางการเกษตร

อีหม่ามนะวาอี(อันนะวาอี, 1996:5.44)ได้กำหนดเงื่อนไขต้องจ่ายชะกาสดังต่อไปนี้

- 2.1 ต้องเป็นอาหารหลัก
- 2.2 สามารถเก็บไว้ได้นาน
- 2.3 ต้องเป็นพืชที่ปลูกขึ้นมา

3. พิกัดชะกาสทางการเกษตร

ในเรื่องของพิกัดชะกาสทางการเกษตร นักนิติศาสตร์มุสลิม มีความเห็นที่แตกต่างกัน
2 ทิศนะด้วยกัน

3.1 นักปราชญ์อิสลามทั้งสามท่านได้แก่ อีหม่ามมาลิก อีหม่ามซาฟีอี และท่านอะหฺ
หมัดอิบนิหัมบาล มีความเห็นว่า ชะกาสผลผลิตทางการเกษตร มีเงื่อนไขว่าต้องครบพิกัดอย่างต่ำ 5
เอาสุก โดยมีหลักฐานหะดีษรายงานจากบุคอรีและมุสลิมว่า

((لَيْسَ فِيْمَا دُونَ خُمْسٍ أَوْ سِقِّ صَدَقَةٌ))

ความว่า ไม่มีการจ่ายชะกาสในสิ่งต่ำกว่า 5 เอาสุก.

(รายงานโดยบุคอรี, หะดีษที่ 1355)

3.2 อูบุนนิพะฮุมมีความเห็นว่า ชะกาสทางการเกษตร ไม่มีเงื่อนไขของการครบพิกัด
กล่าวคือ ผลผลิตที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะได้มากหรือน้อย ต้องจ่ายชะกาสทั้งสิ้น โดยมีหลักฐานหะดีษที่ว่า

((وَفِيْمَا سَقَّتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ))

ความว่า ในสิ่ง(เพาะปลูก)ที่พำทลั่งน้ำลงมาไฟ(คือการใช้น้ำฝน) ต้องจ่ายหนึ่งในสิบ (10%)

ความว่า ในสิ่ง(เพาะปลูก)ที่พำหั่งน้ำองมาห(คือการใช่น้ำอง) ต้องจ่ายน้ำองในอับ (10%)

(รายงานโคขบุคอรีย, หะคิชที่ 1388)

คำว่า “ สิ่ง ” ที่มีอยู่ในหะคิชบหมี มีนัยยะแห่งความหมายที่ครอบคลุมถึงผลผลิตทุกชนิด ไม่ว่าจะมิจำนวนน้อยหรือจำนวนมากก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ ผลผลิตทางการเกษตรจึงต้องจ่ายชะกาสุโดยไม่ต้องคำนึงถึงพิกัดว่าจะครบหรือไม่ครบ

และจากการคำนวณของนักวิชาการมุสลิมส่วนใหญ่ ทำให้ทราบว่ 1 วัลก์ เท่ากับ 165 ลิตร เพราะฉะนั้น 5 วัลก์ จึงเท่ากับ 825 ลิตร (กอลละอญ.1988.505) ซึ่งจากการคำนวณดังกล่าว ทำให้รู้ว่าพิกัดขั้นต่ำของการจ่ายชะกาสุการเกษตรเท่ากับ 825 ลิตรนั่นเอง

อนึ่งพิกัดขั้นต่ำ 5 วัลก์ ดังที่ได้กล่าวมาเป็นพิกัดของชะกาสุผลผลิตที่นิยมใช้ดวงเพื่อให้รู้ปริมาณน้ำหนัก ตามมัษอับหะนาฟีย มีทัศนระว่า ต้องจ่ายชะกาสุ เช่น ข้าวเปลือก เป็นต้น และถ้าหากผลไม้มัไม่นิยมใช้ดวงเพื่อรู้ประมาณน้ำหนัก ซึ่ง ศาสนามีได้บัญญัติไว้ชัดเจน จำเป็นต้องเทียบเคียงกับพิกัดของชะกาสุผลผลิตที่นิยมดวง ด้วยเหตุนี้ หากแดงกวนิยมขายกันเป็นสวนหรือเป็นรดมีค่าเท่ากับข้าวเปลือก 5 วัลก์ หรือ 825 ลิตร เจ้าของสวนแดงกวดังกล่าว จะต้องจ่ายชะกาสุตามเงื่อนใจและอัตราที่ศาสนากำหนด

(อัลกออรอุวีย, 1997.1.367-368)

4. วิธีการพิจารณาพิกัด ที่จะต้องจ่ายชะกาสุขั้นต่ำ

ในการพิจารณาพิกัดที่จะต้องจ่ายชะกาสุขั้นต่ำ โดยหลักทั่วไป หากผลผลิตเป็นผลไม้แปดสภาพจากสดเป็นแห้งตามธรรมชาติ เช่น องุ่น และอินทผลัม เป็นต้น ให้พิจารณาหลังจากแห้งดีแล้ว และในกรณีที่เป็นเมล็ดพืช ให้พิจารณาหลังจากได้นวดสี และนำเอาฟาง แกลบ ออกจนหมดเสียก่อน

ส่วนในกรณีของข้าวเจ้า โดยปรกตินิยมเก็บรักษาไว้ในรูปของข้าวเปลือกและในบางท้องที่อาจจะเก็บไว้เป็นแฉว ซึ่งมีทั้งเปลือก แกลบ และฟางปะปนอยู่ด้วย ซึ่งศาสนามีได้บังคับให้นวดสีเพื่อนำแกลบและฟางออกไปให้อยู่ในรูปของข้าวสารบริสุทธิ์เพื่อจ่ายชะกาสุ เพราะอาจจะทำให้เกิดความลำบากแก่ผู้จ่าย ในการคิดคำนวณพิกัด ซึ่งมีนักวิชาการบางคนได้กำหนดเพิ่มเป็นสองเท่าของพิกัดสุทจริงที่อยู่ในสภาพเกลี้ยเกลตา แต่ในทางที่ตีพิกัดจะเพิ่มมากขึ้นเพียงใด ปล่อยให้เป็นการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละท้องที่ที่ดีที่สุด

(อินนะวาวิย, 1996: 5.448)

5. อัตราส่วนของชะกาสุผลผลิตทางการเกษตร

ชะกาสุผลผลิตทางการเกษตร จะต้องจ่ายในอัตรา 10% หากใช้น้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝน หรือ คาน้ำ เป็นต้น หรืออัตรา 5% หากใช้น้ำทวด หรือใช้เครื่องจักร ที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และจากการจ่าย ชะกาสุในจำนวนที่ไม่เท่ากันดังกล่าวนี้ มีหลักฐานมาจากหะดีษที่รายงานมาจาก อิบน์อุมร์ว่า

فِيَمَا سَنَتِ الْأَنْهَارُ وَالْعَيْمُ الْعُسُورُ وَفِيَمَا سَقَى بِالسَّائِبَةِ نِصْفُ الْعُسْرِ
 ความว่า ท่านมิได้กล่าวไว้ในสิ่งเฉพาะปลูกที่อาศัยน้ำคูดองหรือน้ำฝน จ่ายชะกาสุ
 10 % และสิ่งที่รดน้ำด้วยการอาศัยน้ำทวด จ่าย 5% .

(รายงาน โดยอะห์หมัด, หะดีษที่ 14139)

6. ต้องจ่ายชะกาสุผลผลิตทางการเกษตร หลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และหนี้สิน

ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำการเกษตร ต้องหักออกไปก่อนที่จะจ่ายชะกาสุ ส่วนหนี้สิน เกษตรกร แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

6.1 หนี้สินกู้มาเพื่อใช้ในการเพาะปลูก เช่น กู้มาเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์ ซื้อปุ๋ย หรือเป็นค่าจ้างในการไถ หว่าน เก็บเกี่ยว และอื่น ๆ

6.2 หนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้ในกิจการส่วนตัว หรือเลี้ยงครอบครัว

(อัลกอรฎอวีย์, 1997.1.319)

ในหนี้สินทั้งสองประเภท อบูอับดุลไคกล่าวไว้ว่า ว่า อิบน์อับบาสได้เคยกล่าวว่า “ เกษตรกรผู้นั้นต้องจ่ายหนี้สินเฉพาะที่ยืมมาเพื่อใช้ในการเพาะปลูกเท่านั้น ” และอิบนุอุมร์อัลคอดตอบได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า “ เกษตรกรผู้นั้นต้องใช้หนี้สินที่ได้ยืมมาใช้ส่วนตัว หรือหนี้สินที่ยืมมาเพื่อทำการเพาะปลูกก่อน แล้วจึงค่อยคำนวณชะกาสุจากส่วนที่เหลือ ”

(อบูอูัยศ, 234 ม.ป.ป. :493)

จากทัศนะทั้งสอง มีความเห็นที่ตรงกันในกรณีที่ต้องจ่ายหนี้สินที่ยืมมาเพื่อทำการเพาะปลูกก่อน แล้วจึงจ่ายชะกาสุในส่วนที่เหลือ และทั้งสองท่านมีความเห็นที่แตกต่างกัน ในกรณีหนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้ในกิจการส่วนตัวและครอบครัว ซึ่งท่านอบูอับดุลไคได้นำน้ำหนักในทัศนะของอิบนุอุมร์มากกว่า

ตัวอย่างการคำนวณชะงะกาสุผลผลิตทางการเกษตร

สมมุติว่านายสุไลมาน เป็นชาวนาและทำนาในที่ของตัวเองที่มีอยู่ทั้งหมด 10 ไร่ เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว ได้ผลผลิตเป็นข้าวเปลือก 10 เกวียน ในขณะที่นายสุไลมานต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและค่าจ้างคนงานในการเก็บเกี่ยวและค่าขนส่ง เป็นเงินทั้งสิ้น 10,000 บาท และมีหนี้สินส่วนตัว 5,000 บาท และยังเสียค่าใช้จ่ายในการทค่น้ำตลอดฤดูกาล 3,000 บาท

สมมุติว่าข้าวเปลือกราคาเกวียนละ 3,000 บาท

น้ำหนักข้าว 1 เกวียน ราคา 1,000 บาท

วิธีคิด

ให้มีการพิจารณาตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ให้คำนวณจากฐานชะงะกาสุ ในที่นี้หมายถึง จำนวนจากผลผลิตข้าวเปลือกกรรมสุทธิทั้งหมด ลบด้วยหนี้สินและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยวิธีดังนี้

ผลผลิตข้าวเปลือกของนายสุไลมานทั้งหมด 10 เกวียน = 30,000 บาท

หักค่าใช้จ่ายในการซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง

และค่าจ้างคนงานในการเก็บเกี่ยวและค่าขนส่ง เป็นเงินทั้งสิ้น = 10,000 บาท

หักหนี้สินส่วนตัว = 5,000 บาท

เพราะฉะนั้นฐานชะงะกาสุของนายสุไลมาน = (30,000-10,000-5000) = 15,000 บาท

อนึ่ง จากข้อเท็จจริงตามตัวอย่าง นายสุไลมาน เป็นผู้จ่ายค่าทค่น้ำเข้าขนาดตลอดฤดูกาล เป็นเงินจำนวน 3,000 บาท ดังนั้นอัตราส่วนของชะงะกาสุที่นายสุไลมาน จะต้องจ่ายเท่ากับ 5 % เท่านั้น และห้ามนำค่าใช้จ่ายในการทค่น้ำมาคิดรวมกับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อนำมาหักออกจากฐานชะงะกาสุ เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่ศาสนาลดหย่อนให้แล้ว จาก 10 % เหลือเป็น 5 %

(อิซฮ์รูนีย์, ม.ป.ป. 54)

2. จำนวนฐานชะงะกาสุที่อยู่ในรูปของเงินตรา คือ 15,000 บาท กลับไปให้อยู่ในรูปของข้าวเปลือก โดยการหารฐานชะงะกาสุดังกล่าวด้วยราคาข้าว 1 เกวียน คือ $\frac{15,000}{3,000} = 5$ เกวียน

3. เปรียบเทียบฐานชะงะกาสุกับพิกัดต่ำสุดที่ศาสนากำหนด ดังนี้

ฐานชะงะกาสุ 5 เกวียน เกวียนละ 1,000 กิโลกรัม = 5,000 กิโลกรัม

พิกัดต่ำสุดที่ศาสนากำหนด คือ 5 วัต¹ เทียบได้เท่ากับ = 660 กิโลกรัม

ดังนั้นฐานชะงะกาสุของนายสุไลมาน มีจำนวนเกินกว่าพิกัด จึงต้องจ่ายชะงะกาสุ

¹ 1 วัตก์ = 165 ลิตร ดังนั้น 5 วัตก์ จึงเท่ากับ 825 ลิตร และ 1 ลิตร = 800 กรัม และ 1000 กรัม = 1 กิโลกรัม ดังนั้น 825 ลิตร จึงเท่ากับ $\frac{825 \times 800}{1000} = 660$ กิโลกรัม

4. คำนวณปริมาณของชะกาศที่ต้องจ่ายทั้งสิ้น โดยการนำฐานชะกาศ¹ มาคูณกับอัตราส่วนที่ต้องจ่ายชะกาศคือ 5 % ดังจะเห็นได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณชะกาศทั้งสิ้น} &= \frac{5,000 \times 5}{100} \\ &= 250 \text{ กิโลกรัม} \\ \text{หรือถ้าจะคิดเป็นจำนวนเงิน จะได้ดังนี้} &= \frac{15000 \times 5}{100} \\ &= 750 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ข้อสังเกต

ตามตัวอย่างการจ่ายชะกาศการเกษตรในข้างต้น อันดับแรกต้องประเมินค่าของผลผลิตรวมหรือฐานชะกาศให้ออกมาเป็นเงินตราก่อน ต่อมาให้ประเมินค่าของชะกาศที่คิดได้เป็นเงินตรากลับไปเป็นผลผลิต คือ จำนวนข้าวเปลือกใหม่อีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อหักค่าใช้จ่ายและหนี้สินเป็นเงินออกจากฐานชะกาศที่เป็นผลผลิต

2.3 ทรีพี้ที่เป็นปศุสัตว์

อานาจักรของสัตว์นั้นกว้างใหญ่ไพศาลมีสัตว์มากมายหลายชนิด แต่ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด คือ ปศุสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย แพะ และ แกะ เป็นต้น และอัลลอฮ์ سبحانه ด้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของสัตว์เหล่านี้ไว้ในอัลกุรอานมากมายหลายโองการด้วยกัน เช่น อัลลอฮ์ سبحانه ด้กล่าวไว้ว่า

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ (5) وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تُسْرِحُونَ (6) وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بِالْغِيَةِ إِلَّا لِيُبْشِقَ الْإِنفُسَ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَّءُوفٌ رَّحِيمٌ (7)

ความว่า, และปศุสัตว์ต่าง ๆ พระองค์ได้สร้างมาให้แก่พวกเจ้า ในดั่งมันย่อมเป็นทั้งเครื่องนุ่งห่ม และมีประโยชน์มากมาย ส่วนหนึ่งจากมันนั้น พวกเจ้าเอามาบริโภคได้ และในสัตว์เหล่านี้มันมีความสวยงามสำหรับพวกเจ้าขณะที่มันถูกขับจากทุ่งหญ้า และขณะที่มันออกไปเลี้ยง และมันยังแบกสัมภาระหนักของพวกเจ้าไปยังเมืองไกล ๆ โดยที่พวกเจ้าไปถึงมันไม่ได้เว้นแต่ด้วยความเหนื่อยยากลำบากใจ แท้จริงองค์อภิบาลของพวกเจ้าทรงปรานีและทรงเมตตายิ่งเสมอ.

(สุเราะฮ์อันนะห์ลฺ อายัตที่ 5 - 7)

¹ ฐานชะกาศในที่นี้เท่ากับ 5,000 กิโลกรัม หรือ 15,000 บาท

1. เงื่อนไขที่ต้องจ่ายชะกาฮฺปศุสัตว์ (อินนะฮฺวีย์, 1491. 1:372)

1.1 ต้องครบพิกัดตามที่ศาสนานบัญญัติ ดังนั้นผู้ใดที่มีปศุสัตว์ แต่ไม่ครบพิกัดไม่ต้องจ่าย ชะกาฮฺ เพราะตามหลักศาสนาถือว่ายังไม่เป็นผู้ร่ำรวยที่ต้องจ่ายชะกาฮฺ

1.2 ต้องครบรอบปี ได้มีนักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า การจ่ายชะกาฮฺปศุสัตว์ต้องครบรอบปี เพราะมีสายรายงานว่าท่านนบี ﷺ สือกัลลลอฮฺ และบรรดาเศาะลีฟะฮฺ ได้จัด ส่งเจ้าหน้าที่ไปจัดเก็บชะกาฮฺประเภทปศุสัตว์ปีละหนึ่งครั้ง

1.3 ต้องเลี้ยงในทุ่งหญ้าสาธารณะที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดทั้งปีมากกว่า 6 เดือน และตามทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่ได้กำหนดเงื่อนไขว่า ไม่ได้เลี้ยงเพื่อใช้เป็น พาหนะหรือเป็นอาหาร ด้วยเหตุนี้ว่า

((فِي كُلِّ إِبِلٍ سَائِمَةٍ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ ابْتِنَةً لُبُونٌ))

ความว่า. *อูฐทุกตัวที่เลี้ยงตามทุ่งหญ้าสาธารณะมีจำนวน 40 ตัว จะต้องจ่ายชะกาฮฺเป็นอินฮิละฮฺหนึ่งตัว*.

(รายงานโดยอัลนะซะอีย์, หะดีษที่ 2401)

1.4 ต้องไม่เป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน เช่น ใช้ไถนา ใช้บรรทุกของ เป็นต้น ซึ่งในเงื่อนไขดังกล่าวนี้มีเฉพาะอูฐ วัว และควายเท่านั้น เพราะมีหะดีษที่

((وَلَيْسَ عَلَى الْعَوَامِلِ شَيْءٌ))

ความว่า. *ไม่มีสิ่งใด(ที่ต้องจ่ายชะกาฮฺ)ในสัตว์ใช้งาน*.

(รายงานโดยอบูดาวูด, หะดีษที่ 1342)

1.5 ต้องเป็นสัตว์ประเภทเฉพาะนาม คือ เป็นสัตว์เลี้ยงประเภท วัว ควาย หรือ แพะ แกะ เป็นต้น

¹ อูฐที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 3

2. อัตราการจ่ายชะงากสุ่วและควาย

ได้มีนักวิชาการมีความคิดเห็นตรงกันว่า ต้องจ่ายชะงากสุ่วเมื่อครบพิกัด และพิกัดที่ต้องจ่ายชะงากสุ่ ตามทัศนะของมัชฐ์บั้งสี่ได้กำหนดพิกัดวัวที่ต้องจ่ายขั้นต่ำต้องไม่น้อยกว่า 30 ตัว ส่วนจำนวนที่มากกว่านี้ นักนิติศาสตร์อิสลามได้กำหนดไว้ดังนี้

พิกัดวัว	ต้องจ่าย
30-39	ลูกวัวตัวเมียหรือตัวผู้อายุ 1 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว
40-59	ลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว
60-69	ลูกวัวตัวผู้ที่มีอายุ 1 ปีบริบูรณ์ 2 ตัว
70-79	ลูกวัวตัวผู้ที่มีอายุ 1 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว กับลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว
80-89	ลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 2 ตัว
90-99	ลูกวัวตัวผู้ที่มีอายุ 1 ปีบริบูรณ์ 3 ตัว
100-109	ลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว กับลูกวัวตัวผู้ที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 2 ตัว
110-119	ลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 2 ตัว กับลูกวัวตัวผู้ที่มีอายุ 1 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว
120-129	ลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 3 ตัว หรือลูกวัวตัวผู้ที่มีอายุ 1 ปีบริบูรณ์ 4 ตัว

หากวัวเกินกว่านี้ ก็ให้จ่ายชะงากสุ่ด้วยวัวตัวผู้ อายุ 1 ปีบริบูรณ์ 1 ตัว ในทุก ๆ 30 ตัว และในวัวทุก ๆ 40 ตัว ก็ให้จ่ายชะงากสุ่ด้วยลูกวัวตัวเมียที่มีอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 3 ตัว

(ประเด็นนำรู้เกี่ยวกับการชำระชะงากสุ่และการประกอบธุรกิจ, 2532:1.117)

3. อัตราการจ่ายชะงากสุ่แพะและแกะ

พิกัดในการจ่ายชะงากสุ่แพะและแกะเริ่มจำนวนตั้งแต่ 40 – 120 ให้จ่ายชะงากสุ่เป็นแพะ 1 ตัว ดังตารางต่อไปนี้

พิกัดแพะหรือแกะตั้งแต่	จำนวนต้องจ่าย
40-120	แพะหรือแกะ 1 ตัว
121-200	แพะหรือแกะ 2 ตัว
201-399	แพะหรือแกะ 3 ตัว
400-499	แพะหรือแกะ 4 ตัว
500-599	แพะหรือแกะ 5 ตัว
ทุกครั้งทีแพะเพิ่มมาเป็น 100 ตัว ให้จ่ายแพะหรือแกะ 1 ตัว ตามตาราง	

(อัชชรับีเนีย, ม.ป.ป. :158)

2.4 ทรัพย์สินสร้างรายได้ (الأموال المستغلات)

ทรัพย์สินสร้างรายได้ในที่นี้หมายถึง ทรัพย์สินที่ไม่ต้องจ่ายชะกาสุด้วยตัวของมันเอง และไม่ได้จ่ายชะกาสุเพราะการค้า แต่ต้องจ่ายชะกาสุเนื่องจากเกิดการพอกพูนจากทรัพย์สิน จนสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่เจ้าของ โดยการให้เช่าหรือขายสิ่งที่เป็นดอกผลตามธรรมชาติจากทรัพย์สินดังกล่าว เช่น บ้านเช่า หรือการเลี้ยงวัวเพื่อขายนม เป็นต้น

(อัลกอฎอวีย์, 1997:1.458)

1. จำนวนที่ต้องจ่ายชะกาสุบ้านเช่าและโรงงาน

การจ่ายชะกาสุบ้านเช่าและโรงงาน นักวิชาการได้มีความเห็นที่แตกต่างกันถึงสองทัศนะด้วยกันดังนี้

1.1 มีความเห็นว่าให้ประเมินราคาก่อนเช่าและทรัพย์สินสร้างรายได้ แล้วให้จ่ายชะกาสุเหมือนกับชะกาสุสินค้า ดังนั้นทุกปีเมื่อต้องการจ่ายชะกาสุ ก็ให้ประเมินราคาก่อนเช่าพร้อมกับค่าเช่าตลอดปี พร้อมกับให้หักหนี้ยืมสินและอื่น ๆ เช่นเดียวกับชะกาสุการค้า แล้วจึงจ่ายชะกาสุ 2.5 %

(อัลกอฎอวีย์, 1997.1.458)

อিবโนอากิลซึ่งถือได้ว่าเป็นนักวิชาการอิสลามที่อยู่ในสายของมัฮ์ฮับหัมมะลีย์ ได้ให้การสนับสนุนทัศนะนี้ โดยถือเอาเงินหรือทองที่เก็บได้เพียงเพื่อต้องการประดับตัวเองตามโอกาสต่าง ๆ ไม่ต้องจ่ายชะกาสุ ในทางกลับกันหากทองหรือเงินที่เก็บไว้เพื่อให้ผู้อื่นเช่า ต้องจ่ายชะกาสุ จากมุมมองในลักษณะนี้จึงทำให้รู้ได้ว่าทรัพย์สินบางอย่าง เช่น เงินหรือทอง แต่เดิมไม่มีการจ่ายชะกาสุ จนเมื่อมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปทำให้เกิดประโยชน์จึงต้องจ่ายชะกาสุ เช่นเดียวกับการสร้างบ้าน แต่เดิมหากสร้างเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ไม่ต้องจ่ายชะกาสุ แต่หากสร้างเพื่อให้เช่า ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่สร้างประโยชน์ให้แก่เจ้าของ ในทรัพย์สินเหล่านี้จึงต้องจ่ายชะกาสุเช่นเดียวกัน

(อিবนูหัจมี, ม.ป.ป. :2.387)

1.2 มีความเห็นว่า ให้จ่ายชะกาสุเพียงรายได้จากทรัพย์สินเหล่านี้ในทันทีที่รับ โดยไม่ต้องรอให้ครบรอบปี ซึ่งเป็นความเห็นของอิหม่ามอะหฺมัด

(อিবนูคามาสะ, 1405. 2.8)

และเศาะหาบะฮ์บางคน เช่น อิบนิอับบัส และอิบนิมัสอูด โดยมีหลักฐานที่รายงานมาจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม ว่า “ ในทอง(ที่ครบพิกัด)ต้องจ่ายชะกาสุ 2.5 % ”

(รายงานโดยบุคกอริฮ์)

2. การจ่ายชะกาสุทรัพย์รายได้จากกำไรสุทธิเท่านั้น

การจ่ายชะกาสุทรัพย์สร้างรายได้ ต้องเกิดจากกำไรสุทธิเท่านั้น ในที่นี้หมายถึง ผลกำไรที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายประจำวันในช่วงระยะหนึ่งปี ค่าจ้างคนงาน ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์ หรือภาษี เป็นต้น ดังนั้นก่อนที่จะจ่ายชะกาสุในผลกำไรดังกล่าว ให้หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเหล่านี้ออกไป เพราะท่านอะฎออุ¹ ได้กล่าวไว้ว่า “จงหักค่าใช้จ่ายของท่านออกไป แล้วจึงจ่ายชะกาสุ”

(อัลกอฎอวีย์, 1997.1.484)

3. ลดหย่อนค่าครองชีพขั้นต่ำ

ในกรณีที่เจ้าของมีรายได้จากทรัพย์สินประเภทนี้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ก่อนที่ทำการคำนวณออกมาเป็นชะกาสุ ให้หักค่าครองชีพขั้นต่ำที่จำเป็นประจำปีออกไป และถ้าหากหลังจากหักแล้วจำนวนเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวยังครบพิกัด ก็ให้จ่ายชะกาสุไปตามจำนวน เพราะตอนที่ท่านนบีคือลัสลอสฺฯ ใช้ให้คนที่ท่านส่งไปเก็บชะกาสุ ท่านยังสั่งให้มีการผ่อนผันแก่เจ้าของทรัพย์สินตามความจำเป็นที่เป็นค่าใช้จ่าย ในเรื่องนี้ท่านได้กำชับไว้ว่า

((وَدَعُوا الثَّلَاثَ فَإِنْ لَمْ تَدْعُوا الثَّلَاثَ فَدَعُوا الرَّبْعَ))

ความว่า. *๑๑๑๑๑๑๑๑ (ในการเก็บชะกาสุ) หนึ่งในสาม หากไม่๑๑๑๑๑๑๑๑ ก็ให้๑๑๑๑๑๑๑๑ หนึ่งในสี่.*

(รายงาน โดยอัตตีร์มีซีย์, หะดีษที่ 582)

2.5 ชะกาสุรายได้จากการทำงาน (زكاة كسب العمل)

คำว่า *كسب العمل* เป็นความหมายเดียวกับว่า *زكاة المال المستفاد* ในที่นี้หมายถึง รายได้ที่ได้รับมาระหว่างเดือนหรือระหว่างปี ที่ถูกต้องตามหลักศาสนา และยังไม่ได้จ่ายชะกาสุ

(อิซฮารูนีย์, น.ป.ป.106)

สิ่งเหล่านี้อาจจะครอบคลุมถึงทรัพย์สินรดก หรือ เงินเดือน ค่าจ้าง หรือแม้กระทั่งทรัพย์สินทางปัญญา ผลผลิตที่เกิดจากสิ่งเหล่านี้ ต้องจ่ายชะกาสุเช่นเดียวกับทรัพย์สินสร้างรายได้ที่ผ่านมา² ดังนั้นทรัพย์สินดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

¹ อะฎออุบนิรอบาหะซุ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มตาบีอี คือ กลุ่มคนที่มิได้อยู่หลักจากบรรดาเศาะหาบะซุ เสียชีวิตปี ค.ศ. 114

² มีนักวิชาการหลายคนถือว่าทรัพย์สินทั้งสองเป็นชนิดเดียวกัน

1. ชะกาสุเงินเดือนและอาชีพอิสระ

ในเรื่องของการจ่ายชะกาสุเงินเดือน และชะกาสุที่เกี่ยวกับอาชีพอิสระ ได้มีหลักฐานระบุไว้ในอัลกุรอานว่า

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ)

ความว่า. *เหล่าศรัทธาชนทั้งหลาย พวกท่านต้องจ่ายชะกาสุจากสิ่งดี ๆ ที่พวกเจ้าหามาได้เถิด*

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งจากโองการ 267)

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะลัลออลามิน ได้กล่าวไว้ว่า

((مَنْ اسْتَقَادَ مَا لَا فَلََا زَكَاةَ عَلَيْهِ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ عِنْدَ رَبِّي))

ความว่า. *บุคคลใดที่ได้รับประโยชน์ทรัพย์สิน เขาไม่จ่ายชะกาสุ จนเมื่อทรัพย์สินเหล่านั้นอยู่ที่เจ้าพระองค์ครบปี.*

(รายงานโดยอัลติรมิซีย์, หะดีษที่ 573)

ทั้งในอัลกุรอานและอัลหะดีษที่ได้กล่าวมา ทำให้รู้ว่ารายได้ต่าง ๆ ที่มาจากการทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะได้มาด้วยการประกอบอาชีพอิสระ เช่น การเป็นสถาปนิกหรือการเปิดคลินิก เป็นต้น หรือได้มาในรูปแบบเงินเดือนของบริษัทหรือทำงานราชการ เช่น ตำรวจ ครู หรืออื่น ๆ ซึ่งรายได้เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินสร้างรายได้ และต้องจ่ายชะกาสุทั้งสิ้น

(อัลกอรฎอวีย์, 1991:1.487)

2. เงินโบนัสและเงินสะสม

สำหรับเงิน โบนัสของบริษัทหรือเงินกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ได้รับเมื่อเกษียณอายุราชการ หรือเสียชีวิตขณะรับราชการ หลังหักหนี้ยืมสินยังคงครบพิกัด จะต้องจ่ายชะกาสุเพียงปีเดียวเท่านั้น เพราะการครอบครองเงินดังกล่าว สมบูรณ์ได้ด้วยการรับมาเท่านั้น ต่างไปจากกรณีที่เป็นเงินสะสม ที่พนักงานมีสิทธิครอบครองและเบิกจ่ายได้ตลอดเวลาเมื่อยามต้องการ เงินประเภทนี้หากครบพิกัดและปราศจากหนี้สิน จะต้องจ่ายชะกาสุทุกปี เพราะมีสิทธิครอบครองอย่างสมบูรณ์ตลอดปี ซึ่งเหมือนกับหนี้สินที่หวังจะได้รับการใช้คืนนั่นเอง

(อัลกอรฎอวีย์, 1991:1.490)

พิกัดขั้นต่ำของชะกาสุรายได้จากการทำงาน

สำหรับพิกัดของชะกาสุรายได้จากการทำงาน ขั้นต่ำเท่ากับพิกัดชะกาสุการค้าหรือชะกาสุ
คือเท่ากับทองหนัก 84.8 กรัม

วิธีการคำนวณชะกาสุ

สำหรับอาชีพอิสระ ถือได้ว่าเป็นรายได้ไม่แน่นอน ซึ่งบางครั้งอาจจะมาเป็นรายวัน เช่น การ
เปิดคลินิกรักษาคนไข้ เป็นต้น หรือบางครั้งอาจจะได้มาเป็นงวดหรือครั้งคราว เช่น อาชีพทนายความ
 เป็นต้น ส่วนข้าราชการส่วนมากมีรายได้เป็นเดือน ดังนั้นพอที่จะสรุปวิธีการคำนวณพิกัดมีอยู่สอง
กรณีด้วยกันดังนี้

กรณีที่หนึ่ง เงินเดือนหรือเงินที่ได้มาแต่ละครั้งครบพิกัด ให้จ่ายชะกาสุทันทีที่ได้รับ ในกรณี
นี้หมายถึง รายได้ในแต่ละเดือนหรือแต่ละครั้ง หากหลังจากหักหนี้ยืมสินและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น
ประจำเดือนออกไปแล้วยังครบพิกัด ก็ให้จ่ายชะกาสุออกไปตามจำนวน เช่น ข้าราชการที่มีรายได้
70,000 บาท ต่อเดือน หลังจากหักค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและหนี้สินที่ต้องจ่ายในแต่ละเดือน เป็นเงิน
จำนวน 20,000 บาท คงเหลือ 50,000 บาท เมื่อนำไปเทียบกับพิกัดของชะกาสุที่อยู่ในจำนวนเงิน
35,700 บาท ปรากฏว่าเงินรายได้สุทธิเกินมากกว่าพิกัดชะกาสุที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการคิดคำนวณ
ชะกาสุที่ต้องจ่ายจึงอยู่ในจำนวนเงิน 50,000 บาทเท่านั้น

(อิซฮุรูนีย์, ม.ป.ป.162)

อนึ่งการที่ต้องจ่ายชะกาสุรายได้จากการทำงานเป็นรายเดือน เช่นกรณีนี้ เพราะอัลลอฮ์ได้
กล่าวไว้ว่า

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ)

ความว่า. *เหล่าศรัทธาชนทั้งหลาย พวกท่านจงจ่ายชะกาสุจากสิ่งดี ๆ ที่พวกเจ้าหามาได้เถิด*

(สูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งจากโองการ 267)

ซึ่งจาก โองการดังกล่าว พอที่จะบอกให้รู้ได้ว่า ทรัพย์ทุกอย่างที่ได้มาจากการทำงาน หากครบ
พิกัดขั้นต่ำจะต้องจ่ายชะกาสุออกไปในทันทีที่ได้รับ

(อิซฮุรูนีย์, ม.ป.ป. :160)

กรณีที่สอง เงินเดือนหรือเงินที่ได้มาแต่ละครั้งไม่ครบพิกัด แต่หากนำไปรวมกับรายได้ครั้ง
ที่สองหรือครั้งที่สามที่อยู่ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ปรากฏว่าหลังจากหักหนี้ยืมสินแล้ว ยังครบพิกัด

จำเป็นที่จะต้องจ่ายชะงากตามเดือนที่ครบพิกัดขั้นต่ำ การที่เป็นเช่นนี้ อัลกอธอวีย์¹ได้ให้เหตุผลว่า เพราะได้มีนักนิติศาสตร์อิสลามได้กล่าวไว้ว่า ในกรณีที่สองนี้ เหมือนกับพิกัดของชะงากสินแร่ หากมูลค่าครั้งแรกไม่ครบพิกัด ก็อนุญาตให้นำไปรวมกับครั้งหลังเพื่อให้ครบพิกัดได้

(อัลกอธอวีย์, 1997.1.515)

เหล่านี้คือวิธีการคิดคำนวณชะงากเงินเดือนและอาชีพอิสระที่อยู่ในประเภทเดียวกัน และถ้าหากรายได้จากการทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นมาคนละประเภท ทักษะของท่านชะฮรี¹ว่า อนุญาตให้จ่ายชะงากจากรายได้ที่ได้รับมาในทันที หรือว่าจะจ่ายรวมกับทรัพย์สินที่เป็นรายได้ประจำด้านอื่นเมื่อครบปีก็ได้

(อิบนูอบีชัยบะฮ์.1405:2.387)

ในทัศนะนี้ไปตรงกับทัศนะของท่านเอาชะอีย²ที่ว่า “ สำหรับผู้ที่ขายทานหรือขายบ้าน เขาจะจ่ายชะงากทันทีที่ได้รับเงิน หรือเขาจะค่อย ๆ จ่ายรวมกับทรัพย์สินที่มั่นใจว่าจะได้มา ก็ไม่เกินไปไร

(อิซฮารีเนีย. ม.ป.ป. :2:258)

จ่ายชะงากจากรายได้สุทธิเท่านั้น

รายได้จากการทำงาน ต้องจ่ายชะงากจากรายได้สุทธิเท่านั้น ในที่นี้หมายถึงให้จ่ายชะงากจากรายได้ที่ผ่านการหักหนี้ยืมสินและค่าใช้จ่ายขั้นต่ำของตัวเองและครอบครัวออกไป หากรายได้ดังกล่าวยังคงเหลือและครบพิกัด ก็ให้จ่ายชะงากจากจำนวนเงินดังกล่าว

ส่วนผู้ที่จ่ายชะงากทรัพย์สินดังกล่าวทันทีที่ได้รับ ไม่ต้องจ่ายชะงากซ้ำสองเมื่อครบปี และไม่ได้นำไปรวมกับทรัพย์สินเพื่อให้ครบพิกัด

อัตราที่ต้องจ่าย

รายได้สุทธิที่เกิดมาจากการทำงานอิสระหรือทำงานแบบมีรายได้ประจำเดือน ต้องจ่ายชะงาก 2.5 % เพราะมีตัวบทที่ได้บอกไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าในเรื่องของเงินทองต้องจ่ายชะงาก 2.5 % และได้มีการนำไปเทียบกับวิธีการของท่านมูอาวิยะฮ์และท่านอุมร์บิน अबดุลอาซิซ ที่ได้เก็บเงินเดือนของทหาร 2.5 % ในรูปแบบชะงาก และจากการนำรายได้เหล่านี้มาเทียบเข้ากับการกระทำของท่านทั้งสองแล้ว ถือว่ามีความใกล้เคียงมากกว่าที่จะนำรายได้เหล่านี้ไปเทียบกับรายอื่น

¹ คือ ท่านมูฮัมหมัดอบินิมุสลิม อิบนิญีฮาบ เป็นนักนิติศาสตร์อิสลาม ผู้หนึ่งที่อยู่ในกลุ่มตาบียีน สันชีวิตในปี ฮ.ศ. 124

² คือท่านอับดุลเราะหฺมานอบินอุมร์ ท่านเป็นนักกฎหมายผู้หนึ่งในอิสลาม สันชีวิตในปี ฮ.ศ. 157

(อัลกอฎอวีย์, 1991.1.519)

2.6 ทรัพย์สินที่เป็นหนี้สิน

นักกฎหมายส่วนใหญ่(جمهور الفقهاء) ได้แบ่งหนี้สินออกเป็น 2 ประเภท

1. หนี้ที่หวังได้รับการชำระคืน หนี้ประเภทนี้ต้องจ่ายชะกาฮ์ทุกปีเช่นทรัพย์สินอื่น ๆ และถือว่าเป็นที่ยอมรับของบรรดาสะหาบะฮ์¹ เช่น ท่านอุมร์ ท่านอุษมาน ท่านอิบนิอุมร์ และท่านฮาบีร์ อิบนิอับดุลอฮ์ และเป็นที่ยอมรับของบรรดากลุ่มดาบิฮ์² เช่น ท่านยะบีร์บินเซด ท่านมูญาอิดและท่านอิบรอหีม

(อัลกอฎอวีย์, 1991.1.136)

2. หนี้ที่ไม่หวังได้รับการชำระคืน หนี้ประเภทนี้มีทัศนะที่ต่างกันถึง 3 ทัศนะด้วยกัน คือ

2.1 เมื่อได้รับการชำระคืนแล้วต้องจ่ายชะกาฮ์ย้อนหลังจากปีที่ผ่านมา เป็นทัศนะของท่านอลีและอิบนิอับบัส

2.2 ต้องจ่ายในปีที่รับมาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เพราะเห็นทรัพย์สินที่สามารถให้ประโยชน์ได้หลังจากได้รับการใช้คืน เป็นทัศนะของท่านหะสัน ท่านอุมร์บินอับดุลอาซิซ และเป็นทัศนะของมัชฮับมาลิกีย์

(อิบนุอะวะฟะฮ์. ม.ป.บ. :1.466)

2.3 ไม่ต้องจ่ายชะกาฮ์ทั้งปีที่ผ่านมาและปีที่รับ เพราะทรัพย์สินเหล่านี้เหมือนกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำงาน ที่เจ้าของเริ่มต้นนับปีใหม่ตั้งแต่ตอนที่รับมาเท่านั้น เป็นทัศนะของอหิหะนีฟะฮ์ .

(อัลกอฎอวีย์, 1997.1.137)

3. การบริหารในเรื่องของการแจกจ่ายชะกาฮ์

1. นโยบายในการแจกจ่าย

นโยบายในการแจกจ่ายชะกาฮ์มีดังนี้

1.1 ต้องแจกจ่ายชะกาฮ์ออกไปให้แก่บุคคลแปดประเภทที่อัลลอฮ์ สุบหานะฮ์ฯ กำหนดไว้เท่านั้น เพราะพระองค์ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า การจ่ายชะกาฮ์ต้องอยู่ในแปดประเภท

¹ คือกลุ่มคนที่มีความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ สุบหานะฮ์ฯ และท่านนบี คือลัทธิอัลลอฮ์ และเป็นกลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่ในสมัยที่ท่านนบีคือลัทธิอัลลอฮ์ ยังคงมีชีวิตอยู่

² คือกลุ่มคนที่มีชีวิตหลังจากบรรดาสะหาบะฮ์

1.2 การจ่ายชะกาฮ์ให้แก่บุคคลทั้งแปด ต้องพิจารณาฟากิรและมีสกินก่อนกลุ่มอื่น เพราะตอนที่ท่านนบี สั่งให้ท่านนุอ์ซไปเก็บชะกาฮ์ที่เมืองเยเมน ท่านได้กำชับในเรื่องนี้ไว้ว่า “เจ้าจงเก็บชะกาฮ์จากคนรวย แล้วนำไปแจกจ่ายให้แก่คนยากจนในกลุ่มพวกเขา”

1.3 หากทรัพย์สินมากพอ ก็ให้จ่ายชะกาฮ์แก่บุคคลทั้ง 8 ประเภท และในกรณีที่ทรัพย์ชะกาฮ์มีไม่มากนัก ก็ให้จ่ายเพียงประเภทเดียวก็ถือว่าใช้ได้

1.4 ต้องสามารถสร้างเสถียรภาพความมั่นคงในสังคมกับเงินชะกาฮ์ให้ได้

2. แจกจ่ายให้แก่กลุ่มผู้มีสิทธิ์

การแจกจ่ายชะกาฮ์ให้แก่กลุ่มผู้มีสิทธิ์รับชะกาฮ์มี 8 ประเภท อัลลอฮ์ สุขทานะฮุข ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า

(إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَاةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ)

ความว่า. แท้จริงทานทั้งหลาย(ชะกาฮ์)นั้น ถูกรับบรรดาฟะกิร และบรรดามะอ์กิน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่ทำใจของพวกใดจัดกับอัลลอฮ์ และในการไต่ทาส และบรรดาผู้ที่มีหนี้อันอันพัน และในหนทางของอัลลอฮ์ และผู้ที่อยู่ระหว่างเดินทางเท่านั้น ทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นที่ได้กำหนดมาจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ย่อมรู้สิ่งที่ปรีชาญาณยิ่ง¹

(ศูเราะฮ์อัลเตาบะฮ์:60)

3. จะต้องจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิ์ทั้ง 8 ประเภท หรือเป็นเฉพาะบางประเภทเท่านั้น

อิหม่ามซาฟิอีย์ได้กล่าวไว้ในหนังสืออัลอุมุมว่า “ ต้องจ่ายชะกาฮ์ให้แก่บุคคลที่อัลลอฮ์กำหนดไว้ทั้งแปดประเภท ยกเว้นในพื้นที่ที่มีผู้มีสิทธิ์รับชะกาฮ์ไม่ครบแปดประเภท ก็ให้จ่ายไปตามจำนวนประเภทที่มี”

(อัสซาฟิอีย์, ม.ป.ป. :2:130)

อิบนุกุดามะฮ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในมัซฮับหัมบะลีย์ ได้ให้ทัศนะที่เหมือนกับมัซฮับซาฟิอีย์ แต่มีเสริมขึ้นมาว่า ในแต่ละประเภทนั้นให้ได้อย่างน้อยสามคนนอกจากประเภทของอามิล

(อัลกูรตุบีย์.1407: 1.331)

¹ แปลจากอัลกุรอานฉบับแปลไทย

มัชฌิมนิกายได้ให้ทัศนะว่า การจ่ายชะกาสุให้จ่ายเพียงประเภทเดียวถือว่าใช้ได้ และได้มีการระบุไว้ในหนังสือ อัมมุนีเยว่า หากทรัพย์สินชะกาสุที่ต้องจ่ายมีมากจนสามารถแจกจ่ายไปยังประเภทต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ก็ให้แจกจ่ายออกไปจนครบทั้งแปดประเภท แต่ในกรณีที่มีทรัพย์สินน้อย ก็ให้แจกจ่ายออกไปเพียงประเภทเดียวถือว่าใช้ได้

(อิบนิญุคามาฮุ.1405: 2.281)

ส่วนอิหม่ามมาติกได้กล่าวไว้ว่า “ในเรื่องของการแจกจ่ายชะกาสุให้แก่บุคคลทั้งแปดประเภทนั้น ขอให้ปล่อยไว้เป็นการดุลพินิจของฝ่ายบริหารชะกาสุดีที่สุด ซึ่งอาจจะมีเปลี่ยนแปลงบ้างในบางเวลาและสถานที่”

(อิบนิญานัส. ม.ป.ป. :1.268)

การจัดสรรและแจกจ่ายส่วนของชะกาสุให้แก่กลุ่มผู้มีสิทธิ ก็อรฎอวีย์ได้สรุปไว้ในหนังสือ ฟิตุฮุชชะกาสุว่า (อัลกออรฎอวีย์, 1991.2.692-694) หากทรัพย์สินชะกาสุมีมากพอและมีบุคคลทั้งแปดประเภทตามที่อัลลอฮ์ สิบหามะฮะ ระบุไว้สมควรที่จะต้องจ่ายชะกาสุออกไปให้ครบทั้งแปดประเภทตามความจำเป็นของพวกเขาเหล่านั้น ส่วนการจัดสรรทรัพย์สินชะกาสุ ให้ขึ้นอยู่กับจำนวนและความจำเป็นของแต่ละบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องจ่ายให้เท่ากันแต่อย่างใด แต่จะการจ่ายให้แก่ประเภทพะกีร์และมิสกินเป็นอันดับแรกดีที่สุด เพราะการที่ทำให้กลุ่มคนสองประเภทนี้มีการเป็นอยู่ที่ดี ถือได้ว่าเป็นเป้าหมายหลักของการบริหารระบบชะกาสุ ส่วนในเรื่องของการกำหนดจำนวนชะกาสุที่จะมอบให้แก่อามิล เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง แต่ ต้องไม่เกินหนึ่งในแปดของชะกาสุที่เก็บได้มาทั้งหมด และหากทรัพย์สินชะกาสุมีจำนวนน้อย เช่น การจ่ายชะกาสุของคนเพียงคนเดียว ในกรณีนี้ให้จ่ายชะกาสุแก่บุคคลเพียงคนเดียวประเภทเดียวก็ถือว่าใช้ได้

4. ความหมายบุคคลแปดประเภทที่อัลลอฮ์ สิบหามะฮะ ได้กำหนดไว้ในอัลกูรออัน

4.1 พะกีร์ หมายถึง คนที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่จำเป็นประจำวัน ไม่มีงานและไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ที่จะนำมาช่วยเหลือจนจือเป็นค่าใช้จ่ายแก่ตัวเอง ครอบครัวและเครือญาติที่อยู่ในความรับผิดชอบ เช่น เขาต้องใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อตัวเองและครอบครัววันละ 100 บาท แต่รายได้ของชายผู้นี้มีเพียงวันละ 30 บาทเท่านั้น

(อิบนิญุคามาฮุ.1405:6.177)

4.2 มิสกิน หมายถึง คนที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอที่จะเป็นค่าใช้จ่ายของตัวเอง ครอบครัวและเครือญาติที่อยู่ในความรับผิดชอบ เช่น เขาจำเป็นต้องใช้จ่ายวันละ 100 บาท แต่หากกลับมีรายได้เพียง 70 บาทเท่านั้น

(อัยซ็รออซี. ม.ป.ป. :2.354)

ผลจากการให้คำนิยามดังกล่าว พอสรุปได้ว่าผู้ที่มีสิทธิ์รับชะกาฮ์ในนามของคำว่า ฟะกีร์และมีสกินได้นั้น ต้องมีข้อหนึ่งข้อใดในสามข้อต่อไปนี้

1. ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินและไม่มียานทำเป็นหลักแหล่ง
2. ผู้ที่มีทรัพย์สินหรือมีงานเป็นรายได้เพียงครั้งหรือมากกว่าของค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อตัวเองและครอบครัว
3. ผู้ที่มีทรัพย์สินหรือมีงานที่เป็นรายได้ไม่ถึงครึ่งของค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตัวเองและครอบครัว

(อิบนุกุตามะฮ์, 1405: 6.177)

จำนวนชะกาฮ์ที่มอบให้แก่คนฟะกีร์และมีสกิน

หลายคนเข้าใจว่าการมอบชะกาฮ์ให้แก่กลุ่มคนฟะกีร์และมีสกิน คือ การช่วยเหลือให้มีค่าใช้จ่ายที่เพียงพอในแต่ละวันและแต่ละครั้งเท่านั้น เมื่อเสร็จสิ้นจากการมอบทรัพย์สินชะกาฮ์ให้แล้วก็ยังจนกันต่อไป ขณะที่แนวคิดและเป้าหมายการจ่ายชะกาฮ์จริง ๆ คือ หลังจากการมอบทรัพย์สินชะกาฮ์แล้ว ต้องให้ชีวิตใหม่ที่ตีความเพียงพอและมั่นคงปราศจากความอดอยากอีกต่อไป ดังนั้นคำว่า มั่นคงหรือเพียงพอ ได้มีนักวิชาการกำหนดไว้แตกต่างกันถึง 2 ทักษะ คือ

1. เพียงพอตลอดชีวิต

ตามทัศนะของมัชฮับชาฟีอีห์ หมายถึง พอในช่วงอายุขัยของคนปกติธรรมดาในพื้นที่นั้น ๆ จากทัศนะนี้ อิหม่ามนาวาวีย์ได้กล่าวไว้ว่า(อินนะนาวาอี, 1996: 6.180-181) “ ในเรื่องของกาญชะกาฮ์ให้แก่คนฟะกีร์และมีสกิน อิหม่ามชาฟีอีห์และนักวิชาการที่อยู่สายเดียวกับเราที่อยู่ในเมืองอิรัก ได้เคยสั่งให้จ่ายชะกาฮ์แก่บุคคลเหล่านี้จนกว่าทำให้พวกเขาหลุดพ้นจากความยากจน โดยมีหลักฐานจากท่านกุบัยเศฮ์ฮ์บิเนมะคอริคว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุฯ ได้กล่าวว่า

((قَالَ يَا قَبِيصَةَ إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَحِلُّ إِلَّا لِأَحَدٍ ثَلَاثَةِ رَجُلٍ تَحْمَلُ حَمَالَةً فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَهَا ثُمَّ يُمْسِكُ وَرَجُلٌ أَصَابَتْهُ جَائِحَةٌ اجْتَاخَتْ مَالَهُ فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قَوْمًا مِنْ عَيْشٍ أَوْ قَالَ سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ وَرَجُلٌ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ حَتَّى يَقُومَ ثَلَاثَةٌ مِنْ تَوَيِّجِ الْحِجَابِ مِنْ قَوْمِهِ لَقَدْ أَصَابَتْ فَلَانًا فَاقَةٌ فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قَوْمًا مِنْ عَيْشٍ))

ความว่า ไม่อนุญาตให้มีการขอ เว้นแต่บุคคลสามประเภทเท่านั้น คือ บุคคลที่รับภาระหนี้สินสังคม เขาสามารถขอได้ จนเมื่อได้รับแล้วก็ไม่ต้องขออีกต่อไป และบุคคลที่ล้มละลายในการทำงานและต้องการทรัพย์สินเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต เขาสามารถขอได้จนกว่าจะมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และบุคคลที่ยากจนขนาดคนในสังคมเดียวกันถึงสามคนต่างพากันกล่าวเป็นเสียงเดียวว่าเขาเป็นคนยากจนจริง เขาสามารถขอจนมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตได้เช่นกัน”

(รายงานโคขุนคอรีย์, ๒๕๓๓: 1730)

และมีซัพอะหมัดอับนิหัมบัล ได้มีทัศนะที่ตรงกับมัซฮับชาฟีอี๊ย ก็อนุญาตให้คนจนรับชะกาฮุนเกิดความเพียงพอตลอดช่วงอายุขัย แต่ทัศนะนี้ได้มีการชี้แจงว่า การให้เกิดความเพียงพอหนึ่งคือการซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ให้คนเหล่านั้นได้ประกอบอาชีพนั่นเอง”

(อับนูอับิฮัยบะฮุ, 1405:3.158)

ในขณะที่ท่านอิมรุลุดดีน ซึ่งถือได้ว่าเป็นนักวิชาการที่อยู่ในสายมัซฮับชาฟีอี๊ย ได้กล่าวไว้ว่า “หากคนจนเหล่านั้นมีความชำนาญในการประกอบอาชีพ แต่เขาไม่มีเงินทุน ก็ให้นำเงินชะกาฮุนมาเป็นทุนได้”

(อิรรูอมลีย์, ม.ป.ป. :2:369)

และในแนวคิดที่จะให้คนจนหลุดพ้นจากความยากจน ถือได้ว่าเป็นนโยบายอย่างหนึ่งในเรื่องการแจกจ่ายชะกาฮุนของท่านอุมัรบินอัลคอกฏออบ และท่านได้กล่าวไว้ว่า “หากพวกท่านจะจ่ายชะกาฮุนแก่คนยากจน ก็จงให้จนกว่าพวกเขาจะรำรายเถิด” และเมื่อตอนที่มิชายผู้หนึ่งมาร้องทุกข์ต่อท่านอุมัรถึงสภาพความเป็นอยู่ที่ขัดสน ท่านเลยให้ลูกแกะชายผู้หนึ่งไปสามตัว จนสามารถผลิตลูกอูฐออกมาเป็น 100 ตัว จนท่านอุมัรอัลคอกฏออบได้กล่าวแก่คนที่ทำงานทางด้านแจกจ่ายชะกาฮุนว่า “พวกท่านต้องให้ชะกาฮุนแก่คนพะเกีร์และมีสกินอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้พวกเขาเหล่านั้นมีอูฐถึง 100 ตัวก็ตาม” ในที่นี้หมายถึงว่า การจ่ายชะกาฮุน ไม่จำเป็นต้องจ่ายเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่ให้ไปแล้วก็นำไปใช้ประโยชน์หมดไป ในระยะเวลาเพียงไม่กี่วัน แต่ให้มอบชะกาฮุนในรูปแบบที่สามารถสร้างประโยชน์ให้พวกเขาได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป

(อบูอูบัยตุ, 234:565)

จากวิธีการและนโยบายของท่านอุมัรดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการจะจัดระบบชะกาฮุนที่สามารถนำทรัพย์สินชะกาฮุนมาลงทุนเพื่อสร้างโรงงานหรืออื่น ๆ มอบให้แก่คนยากจน เพื่อให้พวกเขาได้รับผลดังกล่าวอย่างพอเพียงตลอดไป

2. เพียงพอในช่วงระยะเวลาหนึ่งปี

มัซฮับมาลิกีย์และนักวิชาการส่วนมากในสายมัซฮับหัมบะลีย์ได้ให้ทรรศนะว่า การจ่ายชะกาฮุนให้เกิดความเพียงพอแก่พะเกีร์และมีสกินย่อมอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีเท่านั้น เพราะทรัพย์สินชะกาฮุน ส่วนมากมีการคิดกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ภายในหนึ่งปีย่อมมีเงินชะกาฮุนใหม่เกิดขึ้นเสมอ การจ่ายชะกาฮุนให้แก่คนยากจนในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีจึงถือว่าเหมาะสมมากที่สุด

¹ อิรรูอมลีย์ ซ้ำชุดคืน

ท่านอุษมาน अबดุลลอฮ์ ได้สรุปผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินและรายได้ประจำวันไม่เพียงพอจนคิดเข้า
ขอบข่ายของกลุ่มพะกิรและมีสกินได้ดังนี้

1. เด็กกำพร้า
2. หญิงหม้าย
3. คนชรา
4. คนป่วยหรือได้รับอุทกภัยและวาทภัย
5. ผู้หญิงท้องและหลังคลอด
6. คนพิการ
7. คนติดคุกและครอกรั่ว
8. คนตกงานหรือคนว่างงาน
9. คนจับเก็บชะกาฮ์ที่มีรายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีค่าจ้างและเงินเดือน
10. ผู้ศึกษาหาความรู้ที่มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม
11. ผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม
12. ผู้ที่ต้องการเงินเป็นค่าสมรส
13. ผู้ที่เกิดการขาดทุนจนสิ้นเนื้อประดาตัว เนื่องจากการประกอบอาชีพต่าง ๆ
14. คนพเนจรหรือคนที่ครอบครัวอยู่ไกล หรือคนที่เป็นเชลยศึก

(อุษมาน, 1989.128)

ประเภทของพะกิรและมีสกิน

อัลกอรฎอวีย์ได้แบ่งผู้ที่เป็นพะกิรและมีสกินออกเป็นสองประเภทด้วยกัน ได้แก่

1. บุคคลที่สามารถทำงานและประกอบอาชีพได้ แต่ขาดปัจจัยหรือเครื่องมือและเงินทุนในการประกอบอาชีพ บุคคลประเภทนี้รับชะกาฮ์ได้ตามจำนวนที่จะนำไปซื้อเครื่องมือหรือนำไปลงทุนเพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพต่อไป และบุคคลประเภทนี้มีสิทธิ์รับชะกาฮ์ได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น
2. บุคคลที่ไม่สามารถทำงานและประกอบอาชีพได้ เช่น คนแก่ คนพิการ เด็กเล็ก เป็นต้น บุคคลประเภทนี้สามารถรับชะกาฮ์เพื่อให้เกิดความเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตได้ตลอดปี หรือจะจ่ายเป็นรายเดือน ก็จะถือว่าเป็นสิ่งที่ดี

(อัลกอรฎอวีย์, 1997.2.573)

ท่านอุษมาน अबดุลลอฮ์ ได้บอกถึงแนวทางการนำทรัพย์สินชะกาฮ์มาปฏิบัติต่อคนพะกิรและมีสกินเอาไว้ดังนี้

1. บุคคลที่สามารถทำงานแต่ขาดปัจจัยหรือขาดเครื่องมือและเงินทุนในการนำมาประกอบอาชีพดังกล่าว ให้นำทรัพย์สินไปซื้อเครื่องมือเพื่อการทำงานหรือนำไปลงทุนเพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพต่อไป
2. บุคคลที่ไม่สามารถทำงานและประกอบอาชีพได้ เช่น คนแก่ เด็กกำพร้า เป็นต้น บุคคลประเภทนี้ให้รับชะกาสุเป็นรายเดือน เว้นในกรณีของบางคนที่เกิดมีความสามารถทำงานและหารายได้ในเวลาต่อมา ก็ให้งดจ่ายชะกาสุแก่บุคคลดังกล่าว
3. นำเงินชะกาสุมาช่วยเหลือแก่คนยากจนที่ต้องการแต่งงาน ผู้หญิงกำลังตั้งท้องหรือหลังคลอดลูกจนไม่สามารถทำงานและมีรายได้อื่นมาเป็นค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอ เป็นการให้จนกว่าบุคคลเหล่านี้สามารถทำงานและหารายได้ได้
4. จัดให้มีโครงการบ้านเอื้ออาทร เพื่อมอบให้แก่คนยากจนหรือให้พวกเขาเหล่านี้ก่อนเป็นรายเดือนในจำนวนเงินที่ไม่มากนัก
5. ให้กู้ยืมเงินชะกาสุที่ปราศจากดอกเบี้ยหรือผลกำไร การทำเช่นนี้เพื่อต้องการช่วยเหลือคนจนให้มีเงินทุนในการทำงานหาเลี้ยงชีพ และต้องการสกัดกั้นไม่ให้คนจนเหล่านี้เข้าไปสู่ระบบของดอกเบี้ยดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
6. สร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนให้แก่คนยากจน เพื่อให้ได้รับการรักษาหรือเรียนฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ

(อุษมาน,1989.129-131)

4.3 อามิต (ผู้จัดเก็บชะกาสุ) บุคคลที่สามจากแปดประเภทที่มีสิทธิรับชะกาสุได้แก่ อามิต หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ผู้นำแต่งตั้งให้ไปดำเนินการในเรื่องของการจัดเก็บชะกาสุ

(อัลกุรฎูบี,1372:6.257)

อัลกอฎอวีย์(อัลกอฎอวีย์, 1997.2.579) ได้ให้ความหมายของคำว่าอามิต หมายถึงผู้ที่ทำงานในองค์กรเกี่ยวกับชะกาสุ ไม่ว่าจะเป็นผู้จัดเก็บชะกาสุ ผู้บันทึกทรัพย์สินชะกาสุที่เก็บมาได้ ผู้ตรวจสอบผู้แจกจ่ายทรัพย์สินชะกาสุ และแม้กระทั่งยามรักษาความปลอดภัยให้แก่บัญชีชะกาสุ (กองทุนชะกาสุ)

ได้มีการกำหนดในเรื่องของอามิตไว้ดังนี้

1. หน้าที่ของอามิต

อามิตต้องสอดส่องจำนวนผู้มีสิทธิรับชะกาสุหรือแม้กระทั่งจำนวนผู้ที่ต้องจ่ายชะกาสุ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้มีการบริหารและแจกจ่ายถึงมือผู้มีสิทธิรับชะกาสุได้เร็วขึ้น

(อันนะวาอีย์,1996:6.175)

ในสมัยของท่านนบี คือลัลลลอฮฺ และเคาะลีฟะฮฺทั้งสี่ ได้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ออกไปตามหัวมุมเมือง เพื่อจัดเก็บชะกาฮฺต่าง ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในหะดีษของบุคคอรีย์และมุสลิม ว่า “ ท่านนบีทรงแต่งตั้งอุมัรฺบิْنَฮัลดอดอบให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับชะกาฮฺ”

(รายงานจากอบูสุรียเราะฮฺ)

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องแต่งตั้งบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดเก็บชะกาฮฺให้ผลเป็นการเฉพาะ เพื่อจะได้ทำหน้าที่ต่าง ๆ เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ต่างจากการจัดเก็บชะกาฮฺรอบปี ที่มีการบันทึกวันและเวลาที่แน่นอน

(อัลกอรวีย์, 1997.1.581)

2. คุณสมบัติของอามิล

- 2.1 ต้องเป็นคนมุสลิม ยกเว้นงานที่ไม่ได้เกี่ยวกับการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาฮฺ
- 2.2 ต้องเป็นคนที่อยู่ในเกณฑ์บรรลุนิติภาวะและร่างกายสมบูรณ์
- 2.3 ต้องเป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริต
- 2.4 มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับกิจการชะกาฮฺ
- 2.5 มีสมรรถภาพในการทำงาน จนทำให้งานบรรลุได้ตามเป้าหมาย
- 2.6 ต้องไม่เป็นเครือญาติของท่านนบี คือลัลลลอฮฺ
- 2.7 มีบางทัศนะเห็นว่า อามิลต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น โดยมีหลักฐานที่ว่า

((لَنْ يُقْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمْرَهُمْ إِمْرَأَةً))

ความว่า ไม่เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่ชนกลุ่มหนึ่งได้แต่งตั้งผู้หญิงขึ้นเป็นผู้นำ”

(รายงานโดยบุคคอรฺ หะดีษที่ 6570)

อัลกอรวีย์ ได้ให้ทัศนะว่า (อัลกอรวีย์, 1997.2:688) โดยความเป็นจริงหะดีษบทนี้ได้กล่าวถึงผู้นำสูงสุดเท่านั้นไม่เกี่ยวกับตำแหน่งอามิลแต่อย่างใด ดังนั้นพอที่จะสรุปได้ว่า ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการห้ามผู้หญิงทำหน้าที่เป็นอามิล ซึ่งในบางกรณีที่เหมาะสมจะต้องมีอามิลเป็นผู้หญิงก็ได้

3. อัตราที่อามิลจะได้รับ

มีรายงานจากอิหม่ามชาฟีอีฮฺว่า การมอบส่วนของชะกาฮฺให้อามิลนั้น ไม่น่าจะเกิน 1 ใน 8 ส่วนของทรัพย์สินชะกาฮฺ แต่หากจำเป็นต้องจ่ายเกินกว่านั้น ก็ให้นำเอาเงินงบประมาณด้านอื่นมาทดแทนได้

(อันนะวะวีย์, 1996: 6.175)

ส่วนนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การมอบส่วนของชะกาสุให้แก่อาमित ไม่จำกัดอยู่เพียง 1 ใน แปด ตามทัศนะของอิหม่ามชาฟีอีย์แต่อย่างใด

(อัลกอฎอวีย์, 1997.2.593)

4. การแต่งตั้งอาमितที่ไม่ใช่ประเทศอิสลาม

กอฎอวีย์ได้กล่าวไว้ในเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ตของท่านว่า “ มีนักวิชาการมากมายได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีการเดินทาง สมาคมหรือองค์กรสามารถแต่งตั้งผู้นำขึ้นมาเพื่อบริหารกิจการต่าง ๆ ในระหว่างเดินทางได้ เพราะท่านนบีได้กล่าวแก่กลุ่มคนที่เดินทางไว้ว่า “ เมื่อพวกท่านมีถึง 3 คน ก็ให้ตั้งผู้นำในกลุ่มขึ้นมาเถิด ดังนั้นประเทศใดที่ไม่มีรัฐอิสลาม ก็ให้จัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารกิจการแบบอิสลามขึ้นมาแทนที่ได้”

4.4 คนมุอัลลัฟ หมายถึง ผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมที่มีใจโน้มเอียงเข้าสู่การยอมรับกับศาสนาอิสลามอย่างเต็มที่ โดยไม่ได้มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น

(อัลกอฎอวีย์, 1372: 4.158)

ได้มีการจัดประเภทคนมุอัลลัฟไว้ดังนี้

1. บุคคลที่ได้รับการคาดหวังว่าเขาหรือกลุ่มของเขาเองจะเข้ารับอิสลาม เนื่องจากการมอบสิ่งของช่วยเหลือ เช่น ซอฟวานอับนิอุมัยยะฮะ ท่านนบี คือสลัลลอฮุ ได้ให้อูฐแก่ท่านผู้นี้ จนในที่สุดเขาก็เข้ารับอิสลาม และปฏิบัติตนด้วยดีเสมอมา

(อิบนูกะษีร, 1934.2:365)

2. บุคคลที่กลัวว่าเขาจะสร้างสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้น และหวังว่าการมอบบางสิ่งให้ จะสามารถสกัดกั้นการเกิดความเลวร้ายต่อมุสลิมและศาสนาอิสลาม เช่น กลุ่มคนที่ท่านนบี คือสลัลลอฮุเคยมอบชะกาสุให้ แล้วพวกเขาก็สรรเสริญต่ออิสลามตลอดมา ในกลุ่มคนชนิดนี้ทัศนะของมัซฮับชาฟีอีย์ถือว่าไม่อนุญาตให้จ่ายชะกาสุ

(อัลกอฎอวีย์, 1375, 4:313)

3. บุคคลที่เพิ่งเข้ารับอิสลาม การมอบทรัพย์สินชะกาสุให้ นั้น เพื่อต้องการให้พวกเขาเหล่านั้นยึดมั่นอยู่กับศาสนาอิสลาม เช่น ครั้งหนึ่งท่านชะรีฟ¹ ถูกถามถึงคนที่เพิ่งเข้ารับอิสลาม ท่านได้ตอบว่า คือคนยะฮูดีหรืออันศรอเนียที่เพิ่งเข้ารับอิสลาม แล้วมีคนถามต่อไปว่า แม้พวกเขาเหล่านั้นจะเป็นคนรวยกระนั้นหรือ ท่านเลยตอบว่า ใช่ถึงแม้พวกเขาเหล่านั้นจะเป็นคนรวยก็ตาม

4. ผู้นำมุสลิมที่มีอิหม่ามอตันแอ การมอบชะกาสุให้ผู้นำดังกล่าว หวังว่าจะทำให้เขามีความศรัทธามากขึ้น ประเด็นนี้มีการขัดแย้งกันในกลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มมัซฮับหะนะฟีได้ให้ทัศนะว่า

¹ มุฮัมมัดบินมุสลิม บินชีฮาบ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายอิสลามและเป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มตาบียีน คือกลุ่มที่มีชีวิตอยู่หลังจากกลุ่มบรรดาสะหะฮะฮะ

ไม่อนุญาตจ่ายชะกาสุให้แก่บุคคลดังกล่าว มัชฮับชาฟีอี้อธิบายว่าอนุญาตโดยมีเงื่อนไข และกลุ่มมาลิกีย์กับกลุ่มหัมบลิยฺมีทัศนะว่า ให้โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

5. บุคคลที่อยู่เขตแดนติดกับศัตรู การให้ชะกาสุเพื่อหวังจะให้พวกเขาเหล่านี้มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับศัตรูต่อไป

ทั้งหมดนี้เป็นความหมายที่อยู่ในคำว่า “ มุอัลลัฟ ” ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นมุสลิมหรือไม่ก็ตาม ขณะเดียวกันอิหม่ามชาฟีอี้อธิบายได้จำกัดบุคคลที่เป็นมุอัลลัฟไว้อย่างชัดเจน โดยกล่าวว่า “ คำว่ามุอัลลัฟ ย่อมหมายถึง บุคคลที่เพิ่งเข้ารับอิสลามเท่านั้น ซึ่งไม่ได้หมายถึงบุคคลที่นอกเหนือจากนี้ ถึงแม้ว่าใจของเขาจะ โน้มเอียงเข้าสู่อิสลามก็ตาม และการที่ท่านนบี คือลลิลลอฮุฯ เคยมอบสิ่งของแก่พวก มุขริกีนในแต่ละครั้งนั้น เป็นทรัพย์สิน¹ เท่านั้น ไม่ได้เป็นทรัพย์สินชะกาสุแต่อย่างใด ” และการที่ อิหม่ามชาฟีอี้อธิบายเช่นนี้ เพราะอัลลอฮุ สุบฮานะฮุฯ ได้กำหนดเรื่องของชะกาสุไว้ให้กลุ่มบุคคลที่เป็น มุสลิมเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับคนที่ไม่ใช่มุสลิมแต่อย่างใด ดังที่ท่านนบี คือลลิลลอฮุฯ ได้กล่าวแก่ ท่านมูอาซบิณญะนาลไว้ว่า “ ท่านจงไปเก็บชะกาสุจากกลุ่มคนเหล่านั้น แล้วแจกจ่ายคืนให้แก่คนจน ที่อยู่ในกลุ่มของพวกเขาเถิด ” รายงานโดยบุคคอรียฺและมุสลิม

(อิซฮาฟีอี, ม.ป.ป. :2:61)

4.5 รिकอบ หมายถึง ทาสที่ต้องการนำชะกาสุไปไถ่ถอนตัวเองออกจากสภาพการเป็นทาส

4.6 เฆาะริม (ผู้มีหนี้สิน)

มัชฮับหะนะฟีอี้อธิบายให้ความหมายของคำว่าเฆาะริมหมายถึง ผู้ที่เป็นหนี้และไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ ในการครอบครองทรัพย์สินของชะกาสุ

1. ประเภทของผู้มีหนี้สิน

มัชฮับชาฟีอี้อธิบาย ได้แบ่งผู้ที่เป็นหนี้สินออกไปสองประเภท ได้แก่

(อันนะวาอียฺ, 1996.6.195)

1.1 ผู้มีหนี้สินเนื่องจากประโยชน์ของตัวเอง เช่น หนี้เนื่องจากการนำเงินมาใช้จ่ายสิ่งจำเป็นในครอบครัว เป็นค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน ซื่อรักษาโรค เป็นหนี้เนื่องจากการสร้างบ้านที่อยู่อาศัย หรือแม้กระทั่งผู้ที่ประสบอุทกภัยและขาดปัจจัยเงินเมื่อประสบภัย สิ่งเหล่านี้ถูกจัดไว้ในประเภทของผู้มีหนี้ทั้งสิ้น เพราะมีหะดีษได้ระบุไว้ว่า “ ท่านนบีมูฮัมมัดให้ผู้ที่ประสบอุทกภัยจนหมดตัวไปเรียกร้องสิทธิเพื่อขอรับชะกาสุจากผู้ปกครองเพื่อขจัดความเดือนร้อนดังกล่าวออกไป ”

(รายงานโดยมุสลิม .หะดีษที่ 1730)

¹ ทรัพย์สินที่ขิดได้จากข้าศึก

ท่านบุญยาศิตได้กล่าวว่า มีบุคคล 3 ประเภทด้วยกันที่เข้าเครือข่ายของคำว่า “ เฆาะริม ” ได้แก่ บุคคลที่ประสบภัยน้ำท่วมที่ทำให้ทรัพย์สินเสียหายจนหมดสิ้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากไฟไหม้ และบุคคลที่เป็นหนี้เนื่องจากการนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

(อัดตอปรีย.ม.ป.ป. :10.16)

การอนุมัติให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ทำให้รู้ว่าทรัพย์สินชะกาฮูที่มีอยู่ในระบบอิสลาม เป็นทรัพย์สินที่สามารถนำมาช่วยเหลือประชาชนในยามเกิดอุทกภัยหรืออื่น ๆ ได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการประกันสังคมให้มีความมั่นคงเหมือนกับการประกันสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ต่างกันตรงที่การประกันสังคมในระบบอิสลามมีอยู่อย่างครบวงจร และแสดงถึงจุดยืนที่แสดงถึงความต้องการช่วยเหลือของคนที่อยู่ในสังคมมากกว่า ขณะที่การประกันสังคมในปัจจุบัน ผู้ประกันต้องจ่ายค่าประกันให้กับทางบริษัทประกันภัยตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ และเมื่อประสบภัย ทางบริษัทต้องจ่ายเงินให้แก่คนประกันตามวงเงินที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายและความต้องการของผู้ประกันหรือผู้เสียหาย ต่างจากการประกันในระบบอิสลามที่มีได้มีเงื่อนไขว่า ผู้ประสบภัยไม่ต้องจ่ายค่าประกันให้แก่ใครล่วงหน้า แต่ผู้ประสบภัยกลับได้รับการช่วยเหลือตามความเสียหายที่เกิดขึ้นและสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังนั้นการประกันสังคมในปัจจุบัน เป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ประกันมากกว่าการช่วยเหลืออย่างเห็นได้ชัดเจน

เงื่อนไขของการจ่ายชะกาฮูให้แก่ผู้มีหนี้เนื่องจากการประ โยชน์ส่วนตัว มีดังนี้

1. ต้องตกอยู่ในสถานะของลูกหนี้ ซึ่งถ้าหากพวกเขาเป็นผู้ร่ำรวยและสามารถใช้หนี้ได้ ไม่จำเป็นต้องจ่ายชะกาฮูให้แก่เขา¹ แต่หากเขามีเงินพอที่จะจ่ายหนี้อยู่บ้าง ส่วนที่เหลือให้บิณฑุชะกาฮูรับผิดชอบในการจ่ายได้ และในกรณีที่เขาไม่มีอะไรเลย แต่สามารถทำงานใช้หนี้ได้ บุคคลประเภทนี้สามารถรับชะกาฮูได้

2. ต้องเป็นหนี้ที่ได้นำมาใช้จ่ายในเรื่องที่ชอบตามหลักศาสนาอิสลาม หากกู้มาเพื่อใช้จ่ายในหน ทางที่ผิดหลักศาสนา เขาจะไม่ได้รับการช่วยเหลือ จนกว่าเขาจะกลับตัวเสียใหม่

(อันนะวาวีย์.1996: 6.196)

3. ต้องเป็นหนี้ที่ถึงเวลาชำระ ส่วนหนี้ที่ยังไม่ถึงเวลาชำระ บางทีคนเห็นว่า สามารถรับได้ เพราะเป็นผู้ที่คิดหนี้ตามแต่อลฎอรานระบุไว้เช่นกัน แต่บางทีคนเห็นว่ารับชะกาฮูไม่ได้ เพราะไม่ได้เข้าข่ายผู้ที่มีความจำเป็นในขณะนั้น บางทีคนเห็นว่าหากเป็นหนี้ที่จะต้องจ่ายในปี เขาสามารถรับได้ในปีนั้น แต่หากเป็นหนี้สินที่ไม่ได้จ่ายในปี เขาก็ไม่สามารถรับชะกาฮูในปีนั้นได้

¹ ในกรณีนี้ อิหม่ามซาฟิอีได้กล่าวว่า เขาสามารถรับชะกาฮูได้ทั้ง ๆ ที่ร่ำรวย หากเป็นหนี้เนื่องจากการสร้างประโยชน์ต่อสังคม

(อันนะวาอีย์, 1996: 6.197)

1.2 ผู้ที่คิดหนีเนื่องจากเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น เช่น เป็นหนีเพื่อให้อีกสองฝ่ายที่เป็น ปฏิบัติกันต่อกันกลับคืนดีเช่นเดิม หรือการเป็นหนีเนื่องจากการสร้างกุศลสถานต่าง ๆ เช่น สร้างมรดก นิธิเด็กกำพร้า สร้างโรงพยาบาล สร้างมัสยิด หรืออื่น ๆ ที่เป็นการช่วยเหลือสังคมส่วนรวม บุคคล ประเภทนี้สมควรได้รับชะกาสุ ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นผู้ที่ร่ำรวยแล้วก็ตาม เพราะครั้งหนึ่ง ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุฯ ได้กล่าวแก่กบฏัยเศาะฮฺว่า

((قَالَ يَا قَيْصَةَ إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَحِلُّ إِلَّا لِأَحَدٍ ثَلَاثَةَ رَجُلٍ تَحْمَلُ حَمَالَةً فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَهَا ثُمَّ يُمْسِكُ وَرَجُلٌ أَصَابَتْهُ جَانِحَةٌ اجْتَانَحَتْ مَالَهُ فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قَوْمًا مِنْ عَيْشٍ أَوْ قَالَ سِيدَا مِنْ عَيْشٍ وَرَجُلٌ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ حَتَّى يَقُومَ ثَلَاثَةَ مِنْ ذَوِي الْحِجَابِ مِنْ قَوْمِهِ لَقَدْ أَصَابَتْ فَلَانًا فَاقَةً فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قَوْمًا مِنْ عَيْشٍ))

ความว่า “ไม่อนุญาตให้มีการขอ เว้นแต่บุคคลสามประเภทเท่านั้น คือ บุคคลที่รับภาระหนี้สินสังคม เขาสามารถขอได้ จนเมื่อได้รับแล้วก็ไม่ต้องขออีกต่อไป และบุคคลที่ล้มละลายในการทำงานและ ต้องการทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต เขาสามารถขอได้จนกว่าจะมีความมั่นคงในการดำเนิน ชีวิต และบุคคลที่ยากจนขนาดคนในสังคมเดียวกันถึงสามคนต่างพากันกล่าวเป็นเสียงเดียวว่าเขาเป็น คนยากจนจริง เขาสามารถขอจนมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ได้เช่นกัน”

(รายงานโดยบุคคอรี, หะดีษที่ 1730)

กบฏัยได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับหะดีษบทนี้ในประโยคที่ว่า “เขาสามารถขอได้ จนเมื่อได้รับ แล้วก็ไม่ต้องขออีกต่อไป” ย่อมหมายถึงคนที่ร่ำรวยเท่านั้น เพราะหากเป็นคนจน ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุฯ จะไม่กล่าวเช่นนี้

(อันนะวาอีย์, 1996: 6.196)

4.7 สะบิลิลลาฮฺ

อิหม่ามนะวาอีย์ได้ให้ความหมายของคำว่าสะบิลิลลาฮฺ คือ นักรบอาสาที่ไม่ต้องการค่าจ้างหรือ เงินเดือนใด ๆ จากรัฐบาล แต่ถ้าหากเขารบและรับเงินจากรัฐบาล ก็จะไม่อยู่ในประเภทสะบิลิลลาฮฺ

(อิรฺร็อมลิยฺ, ม.ป.ป. : 6.155-156)

ในหนังสืออัลกาฟีซ ได้ให้ความหมายของคำว่าสะบิลิลลาฮฺ คือ นักรบหรือทหารที่คอยสังเกต การณ์อยู่ตามชายแดน พวกเขาเหล่านี้สามารถรับชะกาสุได้ ถึงแม้ว่าจะร่ำรวยก็ตาม

(อัลกบฏัย, 1407: 1.114)

นักวิชาการรุ่นใหม่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

ร็ฎอ¹ ได้ให้ความหมายของคำว่าสะบีลิลลาฮฺคือ ประโยชน์ของบรรดามุสลิมหรือประเทศอิสลาม ที่จะนำมาส่งเสริมศาสนาอิสลามโดยไม่มีประโยชน์ของบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องแต่อย่างใด สำหรับการทำหัจญ์นั้น ไม่เข้าข่ายในนิยามดังกล่าว เพราะเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่บุคคลเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับสังคมหรือประเทศ สำหรับปัจจุบันส่วนหนึ่งที่เข้าข่ายในความหมายของคำว่าสะบีลิลลาฮฺ คือ การส่งนักเผยแผ่ศาสนาอิสลามเข้าไปตามเมืองต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ประเทศอิสลาม

(ร็ฎอ, 1354.10.585)

อัลกอฎอวีย์ได้กล่าวไว้ว่า ในกลุ่มนักวิชาการทั้งสี่มัซฮับ ได้ให้ความหมายของคำว่าสะบีลิลลาฮฺ คือการทำญิฮาดที่จำกัดอยู่เพียงการรบและการเป็นนักรบหรือทหารที่สังเกตการณ์อยู่ตามชายแดนหรือการใช้จ่ายซื้ออุปกรณ์การรบเท่านั้น แต่สำหรับกัฎอวีย์ได้ให้ความหมายของคำว่าสะบีลิลลาฮฺกว้างกว่านักวิชาการทั้งสี่ คือ การญิฮาดที่ครอบคลุมถึงการทำสงครามทางด้านความคิด การศึกษา หรืออื่น ๆ ที่ทำให้อิสลามมีความโดดเด่นด้วยเหตุผลต่อไปนี้

1. เพราะคำว่าญิฮาดไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการทำสงครามด้วยอาวุธเท่านั้น ในบางครั้งอาจจะหมายถึงการพูด เช่น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะลวะลอะลัยฮิมุสลิมว่า การทำญิฮาดใดดีที่สุด ท่านตอบว่า

((كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ))

ความว่า คือการพูดความจริงต่อหน้าผู้ปกครองที่อธรรมนั้นเอง

(รายงานโดย อัลนะซะอี, เลขที่ 4138)

2. ถึงแม้ว่าภารกิจต่าง ๆ ที่ทำให้อิสลามโดดเด่น และเมื่อนำมาพิจารณาแล้วไม่เข้าไปอยู่ในความหมายของคำว่าญิฮาด แต่สามารถนำภารกิจเหล่านี้มาเทียบกับเรื่องของการญิฮาดได้ เพราะเรื่องราวทั้งสองอย่างนี้มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การส่งเสริมศาสนาอิสลามให้มีความโดดเด่น

(อัลกอฎอวีย์, 1997.2.658)

4.8 อิบนิสะบีล

ในศัพท์รัฐฎอวารีย์ให้ความหมายของคำว่าอิบนิสะบีล คือ ผู้ที่เดินทางแล้วขาดเงินเป็นค่าใช้จ่าย เนื่องจากประสบเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง เขาย่อมมีสิทธิในการรับชะกาฮฺถึงแม้ว่าเขาจะเป็นคนร่ำรวยมาก่อนก็ตาม

(อัลตอวารีย์, ม.ป.ป. :10.166)

¹ อัศฮัยษิมุสซัมหมัด เป็นเจ้าของหนังสือศัพท์รัฐฎอวารีย์ และเจ้าของนิตยสารมันนาฮฺ

1. เงื่อนไขของอิบนิสะบีต

เงื่อนไขในการรับชะกาฮ์ของอิบนิสะบีต มีดังต่อไปนี้

1.1 ต้องการทรัพย์สินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับบ้าน

1.2 ต้องไม่ใช่เป็นการเดินทางที่ต้องห้ามตามหลักศาสนาอิสลาม เว้นแต่ระหว่างเดินทางเขาเกิดกลับใจด้วยการเตาบะฮ์(สะนึกผิด) หรือกลัวว่าเขาจะเสียชีวิตระหว่างเดินทาง เขาสามารถรับชะกาฮ์ได้

(อิบนุอะระเราะฟะฮ์, ม.ป.ป.1.198)

ส่วนการเดินทางเพื่อแสดงถึงการสวามิภักดิ์ต่ออัลลอฮ์ สุบหานะฮุช เช่น ไปทำหัจญ์ ไปทำญิฮาด ไปศึกษาหาความรู้ เป็นต้น ในกลุ่มนักวิชาการไม่มีการขัดแย้งกันว่าสามารถจ่ายชะกาฮ์ให้แก่คนกลุ่มนี้ได้ แต่ในกรณีที่เดินทางเพื่อหาบิฮัจญ์ฮัจญ์ เช่น ค้าขาย เป็นต้น หัสนะที่เสาะหะหะฮุในมัชฮับชาฟีอีถือว่าอนุญาตให้จ่ายชะกาฮ์แก่ผู้ไปทำมาค้าขายที่ขาดเงินกลับบ้านได้

(อันนะวาอีย์, 1996:6.216)

1.3 ไม่มีใครให้อิมเงินเป็นค่าใช้จ่าย ขณะเดินทาง แต่อิมฮัมมะนาอีย์ได้กล่าวว่า “ หากอิบนิสะบีตที่ขาดเงิน มีคนให้อิมเงินเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างเดินทาง เขาก็ยังมีสิทธิรับชะกาฮ์โดยที่ไม่ต้องไปอิมผู้ใด

(อันนะวาอีย์, 1996:6.216)

การบริหารชะกาฮ์ในอำเภอสิงหนคร

อำเภอสิงหนครมี 11 ตำบล และตำบลที่อิสลามอาศัยอยู่นั้นมี 5 ตำบลได้แก่ ตำบลหัวเขา ตำบลสทิงหม้อ ตำบลม่วงงาม ตำบลบางเขียด และตำบลปากพร ส่วนมัสยิดที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาทั้งหมด 16 มัสยิดด้วยกัน ส่วนอาชีพของมุสลิมโดยทั่วไป คือ ทำการประมง ทำการค้าขายและทำการเกษตร ส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างร่ำรวยไม่ลำบากมากนัก และพื้นที่ที่มีการพัฒนาและเป็นแหล่งเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นสะพานดินลูลานนท์ ท่าเรือน้ำลึก หรือเขตแพขนานยนต์ ส่วนมากจะอยู่ในพื้นที่ของมุสลิม จากปรากฏการณ์เช่นนี้ จึงพอที่จะทำให้รู้ถึงสภาพความเป็นอยู่และการสะพัดของเม็ดเงินที่อยู่ในมือของมุสลิมด้วยกัน ว่ามีมากมาย

1. ทรัพย์สินที่มีการจ่ายชะกาฮ์ในอำเภอสิงหนคร

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วสภาพทางด้านเศรษฐกิจของมุสลิมในเขตอำเภอสิงหนคร ขอนข้างดีและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจ่ายชะกาฮ์ธุรกิจและทรัพย์สินมีมากมาย ซึ่งโดยประมาณทั้งอำเภอมีบุคคลที่เข้าข่ายใน

ต้องจ่ายชะกาฮุดดังกล่าว ไม่น้อยกว่า 1,200 คน¹ ดังนั้นถ้าชะกาฮุดที่พวกเขาเหล่านี้ได้มีการจ่ายอย่างเป็นระบบจะกลายเป็นกองทุนที่ใหญ่และสามารถทำอะไรให้แก่ชุมชนมุสลิมในอำเภอสิงหนครได้มากมาย เพื่อให้เข้าใจถึงรายได้จากการเก็บชะกาฮุดอย่างเป็นกิจลักษณะ ผู้วิจัยจึงพอที่จะแยกทรัพย์สินที่มุสลิมในอำเภอสิงหนครต้องจ่ายชะกาฮุด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ทรัพย์สินที่มีการจ่ายชะกาฮุดเมื่อครบปี ได้แก่

1.1 การค้า อาชีพหลักของมุสลิมในอำเภอสิงหนคร คือ การค้าทอง ค้าขายตามตลาดสด เปิดร้านซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านขายของชำทั่วไป หรือทำธุรกิจส่งกุ้งทะเลออกต่างประเทศ

1.2 บ้านเช่า ประเด็นนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากประเด็นแรก คือ เมื่อมุสลิมทำมาค้าขายแล้ว มักจะมีเงินเหลือ ส่วนหนึ่งมักจะนำเงินเหล่านี้ไปซื้อที่ดินหรือบ้านเช่า เพื่อเป็นรายได้ในแต่ละเดือน และเพื่อหนีจากระบบดอกเบี้ย

1.3 การทำการประมง มุสลิมหลายคนมีเรือที่สามารถออกไปจับปลาในทะเลใหญ่ หรือทะเลที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศมาเลเซีย ซึ่งรายได้จากการทำการประมงเหล่านี้ หลายคนได้จ่ายออกไปในรูปแบบของชะกาฮุดการค้า

1.4 การทำมาค้าขาย มุสลิมบางส่วนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร มีการประกอบอาชีพทางด้านการทำงาน ซึ่งพวกเขาเหล่านี้ได้มีการจ่ายชะกาฮุดข้าวทุกครั้งเมื่อมีการเก็บเกี่ยว

2. ทรัพย์สินที่ศาสนากำหนดให้มีการจ่ายชะกาฮุด แต่ไม่ปรากฏว่ามีการจ่ายชะกาฮุดแต่อย่างใด เนื่องจากบางทัศนคติเห็นว่าไม่จำเป็นต้องจ่าย และทรัพย์สินบางอย่างนักวิชาการเห็นว่าต้องจ่ายชะกาฮุด แต่ประชาชนในเขตอำเภอสิงหนคร ไม่รู้ว่าจะต้องจ่ายชะกาฮุด ทรัพย์สินเหล่านี้ ได้แก่

2.1 การค้าที่ดิน หลังจากมีการสร้างสะพานดินลุตูลานนท์ ได้มีการตัดถนนผ่านอำเภอสิงหนคร ปรากฏว่ามุสลิมมีการขายที่ดินในแถบบริเวณที่ดินนาคัดผ่านมากมาย จนทำให้หลายคนกลายเป็นพ่อค้าที่ดินจนสร้างความร่ำรวยให้แก่พวกเขามากมาย และจากการทำการขายที่ดิน หรือค้าที่ดินดังกล่าว ไม่เคยปรากฏว่าจะมีใครคิดที่จะจ่ายชะกาฮุด เพราะไม่รู้ว่าจะต้องจ่าย หรือบางรายรู้ว่าต้องจ่าย แต่ไม่รู้ว่าจะจ่ายอย่างไร เพราะไม่เคยได้ยินนักวิชาการพูดถึงในเรื่องเหล่านี้

2.2 การขายดิน บางตำบลที่อยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร มีมุสลิมอาศัยอยู่มากกว่าคนศาสนาอื่น เช่น ตำบลหัวเขา เป็นต้น พวกเขาเหล่านี้มีที่ดินที่ได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษที่อยู่ตามบริเวณภูเขามากมาย และปัจจุบันดินที่อยู่ในบริเวณในที่ดินของพวกเขาเหล่านี้ เป็นที่ต้องการของนายทุน เพื่อนำไปถมถนนหนทาง และพวกเขาเหล่านี้ได้ขายดินในบริเวณดังกล่าวออกไปมากมาย จนเรียกได้ว่า

¹ จากการศึกษาบรรดาอิหม่ามในอำเภอสิงหนคร

ขายได้เป็นกอบเป็นกำ และมีเศรษฐกิจใหม่เกิดขึ้นมากมายหลายคน และไม่เคยปรากฏว่ามีใครคิดที่จะจ่ายชะกาสุ ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงที่ดินเหล่านี้ต้องจ่ายชะกาสุ

2.3 รักรับจ้าง อาชีพของมุสลิมในอำเภอสิงหนครอย่างหนึ่ง คือ การขับรถรับจ้าง ซึ่งรายได้จากการทำงานดังกล่าว บางคนมีเงินเหลือในแต่ละปีมากมาย ซึ่งหลังจากหักหนี้ยืมสิน และคิดตามเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว ถือได้ว่าเป็นรายได้ที่ต้องจ่ายชะกาสุทั้งสิ้น

2.4 การประมง อาชีพอีกอย่างของมุสลิมในเขตอำเภอสิงหนคร คือ การทำการประมงขนาดเล็ก เช่น โพงพาง ซึ่งบางฤดูกาลมีรายได้จากการจับสัตว์น้ำมากมาย และถือว่าต้องจ่ายชะกาสุหากคราเงื่อนไซ

2.5 การเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพหลัก อย่างหนึ่งที่ไม่ค่อยมีการจ่ายชะกาสุ และไม่ค่อยมีใครพูดถึงมากนัก คือ การเลี้ยงปลากระพง ที่มีรายได้จากการขายในแต่ละครั้งเป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งในเขตอำเภอสิงหนครมีการเลี้ยงปลาดังกล่าวมากมาย แต่ปรากฏว่ามีการจ่ายชะกาสุกันน้อยมาก

3. รูปแบบการจ่ายชะกาสุในอำเภอสิงหนคร

ส่วนรูปแบบการจ่ายชะกาสุของมุสลิมในอำเภอสิงหนคร มีสองรูปแบบด้วยกัน คือ

3.1 ต่างคนต่างจ่าย

มุสลิมบางหมู่บ้านที่อยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร ได้มีการจ่ายชะกาสุทรัพย์สินหรือธุรกิจออกไปด้วยตัวเอง โดยที่ทางมัสยิดไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเก็บและแจกจ่ายแต่อย่างใด และการจ่ายชะกาสุในลักษณะนี้ส่วนมากมักจะจ่ายให้แก่บุคคล 5 จำพวกด้วยกัน

1. คนยากจนที่เป็นญาติของผู้จ่ายชะกาสุ
2. นักเรียนปอเนาะ
3. โต๊ะครูหรือครูสอนฟิรฎูอินตามหมู่บ้าน
3. ผู้มีหนี้สินเนื่องจากการสร้างมัสยิด
4. จ่ายในแนวทางสะบีลิลลาฮฺ ได้แก่ อีหม่าม คอเค็บ และบิหลัน

ส่วนการจ่ายชะกาสุทางด้านการเกษตรในอำเภอสิงหนคร เช่น การทำนาข้าว เกษตรกรเป็นผู้จ่ายชะกาสุด้วยตัวเองเช่นกัน ซึ่งหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วได้มีการจ่ายชะกาสุออกไปในรูปแบบดังต่อไปนี้

1. นำข้าวเปลือกมาดวงเป็นปีบขนาดปีบน้ำมันกาส 10 ปีบ แล้วเก็บไว้ 1 ปีบ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของชะกาสุ หรืออาจจะเรียกได้ว่าจ่ายชะกาสุออกไปในจำนวน 10 % นั้นเอง

2. หลังจากมีการดวงเสร็จแล้ว ได้นำจำนวนชะกาสุดังกล่าวไปให้บุคคลดังต่อไปนี้

2.1 โต๊ะครูที่สอนปอเนาะต่าง ๆ จากการสอบถามชาวบ้าน ก่อนที่จะมีการเก็บข้าว ได้มีโต๊ะครูบางปอเนาะที่อาศัยอยู่นอกพื้นที่อำเภอสิงหนคร นำกระสอบใส่ข้าวมาตั้งไว้ตามบ้านของชาวนา เมื่อเก็บข้าวและดวงเสร็จแล้ว ก็จะมอบชะกาสุดังกล่าวให้แก่โต๊ะครูตามจำนวน

2.2 นักเรียนศาสนาในที่นี้ได้แก่ นักเรียนที่เรียนตามบ่อน้ำต่าง ๆ ชาวนาจะเก็บชะกาสูบางส่วนไว้ให้แก่เด็กนักเรียนที่มีบ้านอยู่ในพื้นที่เดียวกับชาวนาหรือเป็นลูกหลานของพวกเขาเอง เพื่อนำไปกินเป็นอาหารหรือขายเป็นทุนในการศึกษาต่อไป

2.3 คนยากจน บางส่วนของชะกาสูดังกล่าว ได้มีการจ่ายแก่คนยากจนคนอนาถตามจำนวนของผลผลิต ซึ่งส่วนมากจะจ่ายชะกาสูให้แก่คนยากจนในพื้นที่และเป็นญาติของตัวเอง

2.4 คนเดินทาง คำว่าคนเดินทางตามความเข้าใจของชาวนา คือ คนที่เดินทางมาตามหมู่บ้านของตัวเองในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงว่าจะขาดเงินหรือไม่ ในประเภทนี้ชาวนาได้แบ่งชะกาสูไว้ให้เช่นกัน

2.5 คนมุฮัลลัฟ ในบางปีอาจจะมีคนมุฮัลลัฟเข้ามาในหมู่บ้าน ชาวนาได้แบ่งส่วนของชะกาสูให้แก่พวกเขาเหล่านี้เช่นกัน

จากการจ่ายชะกาสูดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงพิภคขั้นต่ำในการจ่ายชะกาสูหรือหลักการใช้น้ำทศหรือน้ำธรรมชาติดักคำใช้จ่ายจากการทำการเกษตรและหักหนี้ยืมสินต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่า เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นหลักการหนึ่งที่หะดีษได้ระบุไว้อย่างชัดเจน และจากการสอบถามชาวบ้านที่ทำนาเช่นกัน ปรากฏว่าพวกเขาไม่รู้เพียงอย่างเดียว เมื่อทำนาและเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว ต้องจ่ายชะกาสู จะมีพิภคหรือหักอะไรออกบ้าง พวกเขาเหล่านี้ไม่รู้แทบทั้งสิ้น และเป็นสิ่งที่น่าชื่นใจมากกว่านั้น คือ ในบางปีทำนาแล้วผลผลิตไม่พอกับค่าใช้จ่าย แต่พวกเขาเหล่านี้ต้องมานั่งจ่ายชะกาสูแทบทุกปี

3.2. จ่ายชะกาสูให้แก่องค์กรมัสยิด

องค์กรมัสยิดในเขตอำเภอสิงหนครเข้ามามีบทบาทในการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาสู โดยมีรูปแบบในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. วิธีการดำเนินการ

ในเรื่องการดำเนินการชะกาสูเกี่ยวกับทรัพย์สินและการค้า หลายมัสยิดในอำเภอสิงหนครได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการนำระบบชะกาสูมาใช้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 เรียกประชุมคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เพื่อต้องการแจ้งให้ทราบถึงการจัดเก็บชะกาสู และทำความเข้าใจกับคณะกรรมการฯ

1.2 หลังจากคณะกรรมการเข้าใจดีแล้ว ก็จะไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดเก็บชะกาสูอย่างเห็นระบบโดยมัสยิดเป็นสื่อกลางในการแจกจ่าย

1.3 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารชะกาสูเป็นการเฉพาะ หรืออาจจะมีขึ้นตามจำนวนที่เหมาะสมในแต่ละท้องที่ โดยมอบให้อิหม่ามเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการบริหารชะกาสูมีวาระชุดละ 1 ปี

1.4 ประกาศให้ผู้ที่ต้องจ่ายชะกาสูมาจ่ายที่มัสยิด

4. การจัดเก็บ

ในเรื่องของการจัดเก็บชะกาสุ หลายท้องที่ในอำเภอสิงหนคร ได้ประกาศให้ประชาชนรู้ถึงเวลาของการจ่ายชะกาสุ แต่ในหลายท้องที่เช่นกัน ได้ทำแบบสอบถามเพื่อต้องการรู้ถึงจำนวนของผู้ที่ต้องจ่ายชะกาสุ

การจัดเก็บชะกาสุในบางท้องที่ ได้รับการขัดขวางจากผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยใช้หุ่ก่มาเป็นข้ออ้าง และบางท้องที่มีปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดตั้งองค์กรเก็บชะกาสุ เนื่องจากเข้าใจว่าชะกาสุที่เก็บมาได้นั้น นำไปแจกจ่ายให้แก่ญาติของผู้บริหารชะกาสุเท่านั้น เลยทำให้มีคนไม่ค่อยจ่ายชะกาสุกันมากนัก

5. การแจกจ่าย

การแจกจ่ายชะกาสุ ทางองค์กรมัสยิดได้คำนึงถึงบุคคล 8 ประเภทตามที่อัลกุรอานกำหนดไว้ และได้แจกจ่ายชะกาสุออกไปตามจำนวนของผู้มีสิทธิในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ได้รับชะกาสุในพื้นที่เหล่านี้ ได้แก่

5.1 กลุ่มฟากีร์และมิสกิน

ฟากีร์และมิสกิน เป็นกลุ่มแรกที่ต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการจ่ายชะกาสุ และเชื่อว่าทุกพื้นที่ต้องมีบุคคลสองกลุ่มนี้อยู่เสมอ ในเขตอำเภอสิงหนคร ได้จัดให้บุคคลที่อยู่ในกลุ่มฟากีร์และมิสกิน ดังต่อไปนี้

5.1.1 คนแก่ คนชรา ที่ไม่มีรายได้และไม่มีลูกหลานเลี้ยงดู หรืออาจจะมียูทหลานให้ค่าใช้จ่ายบ้าง แต่ไม่พอกับการซื้อสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ

5.1.2 หญิงม่ายที่ไม่มีรายได้ใด ๆ มาช่วยเหลือเป็นค่าเลี้ยงชีพ

5.1.3 นักเรียนที่ขาดทุนในการศึกษาเล่าเรียน

5.1.4 สถาบันที่ขาดทุนการจ่ายชะกาสุในแนวทางสถาบันที่เกิดขึ้นในอำเภอสิงหนคร มีสองรูปแบบด้วยกัน คือ

5.1.4.1 สร้างโรงเรียนสอนฟิรฎูฮีน เพื่อให้เด็ก ๆ ได้เล่าเรียนหลักการต่าง ๆ ของศาสนาอิสลาม

5.1.4.2 ให้เป็นทุนในการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนปอเนาะ หรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

5.1.5 คนเดินทางที่ขาดเงินขณะเดินทางกลับภูมิลำเนา

5.1.7 ชะกาสุส่วนหนึ่งเก็บไว้เป็นทุนสำรอง เพื่อช่วยเหลือมุสลิมที่เดือดร้อนจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละปี